

Finska zbornica je odobrila mir s Sovjeti

Umik finske vojske in civilnega prebivalstva poteka v redu - Maršal Mannerheim pripravlja obrambno črto na novih mejah - Vojna je Fincem prizadela 15 milijard din škode

Helsinki, 16. marca. o. Včeraj je finska zbornica odobrila mirovno pogodbo s Sovjetsko Rusijo. Od 200 poslancev jih je seji prisostvovalo 148, ostali so še vedno v vojni službi. Za pogodbo jih je glasovalo 145, proti njej pa trije.

Po sedanjih podatkih je veljala vojna Finsko okoli 75 milij. funtov šterlingov, to je okoli 15 milijard din. V to vsoto so vračunani vojni izdatki, vrednost uničenih imovine, zmanjšana industrijska proizvodnja, izguba, ki jo je pretrpela zunanja trgovina in zmanjšanje narodnega dohodka zaradi odstopa naravnih bogastev Sovjetski Rusiji. Trdijo, da še ne gre za neposredno demobilizacijo finske vojske. Se vedno vpisujejo 18-letne novake. Zdi se, da imajo Fini namen zgraditi novo obrambno črto.

Predsednik vlade Rist Rity je imel snoči, ko je predložil parlamentu sovjetsko-finsko mirovno pogodbo v odobritev, govor, v katerem je dejal, da zahteva pogosto sklenitev miru več junštva kot začetek vojne. Kadar se vojna začne, navadno vemo za lastne zmožnosti ter poznamo sovražnika, tako da je mogoče narediti kake sklepe o poteku in nevarnostih ter življenju. Toda med sovražnostmi nastanejo presenečenja, tako da včasih ena stranka želi mir, druga pa ne. V nekaterih trenutkih pa se lahko dogodi, da želita obe stranki skleniti mir. Kadar do takih trenutkov pride, je treba politiko junaško izkoristiti.

Predsednik vlade je nato podal pregled jenskih pogajanj s Sovjetsko Rusijo, katera so povzročila preosnovno finske vlade. Nato je razložil tudi zadnje posredovanje za mir. Rekel je, da je morala Finska, čeprav ji je Društvo narodov obljubilo pomoč in čeprav so ji zavezni hoteli poslati vojsko na pomoč, položiti orožje, ker vsa obljubljena pomoč ni mogla priti pravočasno na Finsko zaradi tega, ker sta se severni sosedi uprli prehodu črt čez njuno ozemlje, hoteč s tem obvarovati lastno nevtralnost. Finska se po teh dogodkih ni mogla več sama boriti. Ohranila pa je svojo neodvisnost in svojo suvereniteto. Junaštvo finskega naroda v borbi za svobodo bo služilo zgledom za svetel zgled. Predsednik vlade je končno rekel, da ni nihče pritisnil na Finsko, naj sklepe miru, pa tudi ne v času, ko se je finska delegacija v Moskvi pogajala za mir.

Helsinki, 16. marca. Finske čete so začele izpraznjevati kraje, ki so bili prepusteni Sovjetski Rusiji. V te kraje že prihaja sovjetska vojska. Ruske in finske čete se premaknejo po 7 km dnevno. Izpraznjen mora biti kontingent do 26. marca na vseh odsekih razen na severnem, kjer je rok podaljšan do 13. aprila. Sovjetske čete bodo

okorakale v Hangö 23. marca opoldne. Čete, ki so pri Tajpali, se morajo umakniti za 100 km. Fini odnašajo ves material, ki ga je sploh mogoče odnesti. Da bi lahko izvedli to ogromno izpraznjenje, je morala Finska poklicati pod zastavo nove čete, tako da sedanja tragična demobilizacija poteka sporedno z vpoklicem novih sil pod zastavo. Vlada je naročila maršalu Mannerheimu, naj izvede novo vojno organizacijo ob novih mejah. Če pol milijona prebivalstva zapušta svoje domove s pre-

mično imovino. Vlada je sklenila, da bo to prebivalstvo naselila začasno v pokrajinah Vasu in Gamle.

Ruske čete, ki se umikajo na severnem bojišču v skladu z odredbami sovjetsko-finskega miru, kažejo največje veselje, da se je vojna končala. Čete pojejo in nosijo zastave. Poveljstva so razdelila četam dvojne porcije hrane, kar je povzročilo posebno veselje. Sovjetske čete na odseku pri Nautsiju se bodo umaknile za 60 milj.

Nemčija ponuja Romuniji poročstvo za meje proti Rusiji in Madžarski

če ji Romunija prepusti vse svoje gospodarske pridobitve

Bukarešta, 16. marca. o. Iz romunskih vladnih krogov poročajo, da je Nemčija ponudila Romuniji, da prevzame poročstvo za njene meje proti Madžarski in proti Sovjetski Rusiji, če Romunija sprejme njene gospodarske predloge ter zagotovi delno preskrbo Nemčije s petrolejem, žitom in drugimi potrebščinami. Dalje je nemška vlada po romunskem vojaškem odposlanstvu, ki se zdaj muči v Berlinu, sporočila, da si upa pregovoriti Rusijo, da bi podpisala s Romunijo nenpadalno pogodbo, veljavno 25 let — koliko so take nenpadalne pogodbe s Sovjeti veljavne, priča poljski in finski vzgled —, na Madžarsko pa bi Nemčija vplivala, da bi se za 10 let odrekla vsem ozemeljskim zahtevam do Romunije.

Romunija naj bi se zato obvezala, da bo takoj demobilizirala večino vojske, kar je ima pod orožjem, da bi se vojski lahko posvetili delu na polju in v tovarnah. Vodstvo romunske industrije in poljedelstva naj bi prevzeli

nemški strokovnjaki, da bi Romunija po narodu pridelovala in izdelovala samo tisto, kar potrebuje Nemčija. Romunija bi smela zase obdržati samo tisto povprečno količino svojih pridelkov in blaga, kolikor je porabila povprečno v zadnjih petih letih, od vsega presežka nad povprečno letno porabo pa bi ji ostalo samo 6% za rezerve in za primer slabih letin ali nesreč. Nemčija bi potem dobila monopol nad romunskim petrolejem, žitom in drugimi pridelki ter bi gospodarsko in politično prišla pod nemško nadoblast.

O teh nemških predlogih in zahtevah je razpravljala romunska vlada. Zdi se, da sprejetju nemških zahtev najbolj nasprotuje kralj Karol sam, ki je prepričan, da bi uresničenje nemških pogojev Romunijo oropalo neodvisnosti.

Kot poročstvo, da bo Romunija izpolnjevala sporazum, zahteva Nemčija, naj pridejo v vlado člani razpuščene »Železne garde«, ki so lani ubili predsednika vlade Calinescu. Ta je bil znan kot prijatelj Anglije in Francije.

Rooseveltov mirovni odposlanec bo v ponedeljek sprejet pri papežu

Rim, 16. marca. Sumner Welles, ki je prispel snoči v Rim, se je z železniške postaje podal takoj v hotel, kamor ga je spremljal amer. veleposlanik v Rimu, William Phillips. Welles in Phillips sta imela krajši razgovor, nakar se je S. Welles umaknil v svoje sobe.

Snoči je bilo nepričakovano razglašeno, da bo Rooseveltov odposlanec sprejet v ponedeljek tudi pri sv. očetu Piju XII. Zdi se, da je do tega sestanka prišlo zaradi obiska nemškega zunanjega ministra Ribbentropa v Vatikanu, ki je papeža najbrž prosil, naj bi se zavzel pri ameriški vladi za sklenitev mira v Evropi.

Pred odhodom iz Evrope bo Welles imel še važen posvet s predsednikom italijanske vlade B. Mussolinijem in zunanjim ministrom Cianom.

Nemčija in obrambna zveza severnih držav

Berlin, 16. marca. o. V nemških političnih krogih izjavljajo, da Nemčija ne misli izvajati nobenega pritiska na severne države glede sklenitve obrambne zveze med njimi. Skandinavske države morajo po nemški sodbi imeti popolno svobodo, da odločajo same o vseh zadevah, ki se jih neposredno tičejo.

Stockholm, 16. marca. o. V švedskih krogih trdijo, da Nemčija ne bo nasprotovala sklenitvi obrambne zveze med severnimi evropskimi državami, marveč, da ji je ta načrt celo všeč, ker vidi v tej zvezi orožje, ki bo preprečilo, da bi mogli Anglija in Francija prenesti vojno na sever.

Angleška sodba o neuspehu nemškega zun. ministra v Rimu

London, 16. marca. o. Reuter poroča, da se je nemški zunanji minister von Ribbentrop vrnil praznih rok iz Rima v Berlin. Njegov glavni cilj je bil, da popravi os Rim—Berlin in da pridobi Italijo če že ne za vojaško, vsaj za politično sodelovanje s Sovjetsko Rusijo. Nemčija se dobro zaveda, da ne more prodreti na Balkan, dokler Italija nasprotuje Sovjetski Rusiji. Je pa tudi drugi razlog za prizadevanje Nemčije, da pridobi Italijo za politično zvezo med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, ker le tako upa Nemčija, da bi lahko pritisnila na zahodni veleni, da skleneta mir. Največjo korist od tega pa bi imela Nemčija, ker s takim vplivom na zahodni veleni bi ji ne bilo treba odstopiti zasedene Poljske in Češkoslovaške.

Napovedi o trgovskih pogajanjih med Italijo in Sovjeti

Rim, 16. marca. m. Vse italijansko časopisje piše, da bo Nemčija po novem sporazumu za uvoz premoga, pošiljala Italiji dnevno po 1500 vagonov premoga ali celo več. Nekateri listi pa tudi pravijo, da bo Nemčija dobavljala celo več premoga. Poleg premoga iz Nemčije, bo Italija dobivala premog tudi iz Sovjetske Rusije. V zvezi s tem pravijo rimski krogi, da se bodo v kratkem začela trgovinska pogajanja med Italijo in Rusijo.

Madžarske besede o pomirljivosti

Budimpešta, 16. marca. o. V govoru, ki ga je imel na zborovanju vladne stranke v Košicah, je predsednik madžarske vlade Teleky dejal med drugim: »Za nas je posebnega pomena, da obvarujemo domovino in njene koristi. Vsakdo na Madžarskem ve, ve se pa to tudi izven naših meja, da nam je bila naša neodvisnost vedno draga in da je največja na-

Vesti 16. marca

V naši državi je prepovedano širiti nemški knjigi »Des Reiches neue Nachbarn« in »Deutschtum in Südosteuropa«.

Nemci so do sedaj sami potopili 34 svojih parnikov z blizu 200.000 tonami. Zadnji parnik, ki ga je zažgala nemška posadka sama, je bil »La Coruna« (7400 ton).

Pogajanja angleškega in francoskega zastopstva za nakup novih vojni letal v Ameriki so bila nenadoma ustavljena, ker zahteva ameriška zbornica novo proučitev vprašanja, ali naj Amerika prodaja v sedanjem položaju v tujino.

V New Yorku je včeraj prišlo do velikih demonstracij pred francoskim konzulatom. Demonstracije so priredili španski levčarji zaradi vesti, da misli francoska vlada vse španske begunce vtakniti v tujsko legijo, če pa ne bi tega hoteli, pa jih izgnati v Španijo, kjer jih večino čakajo hude kazni zaradi zločinov med državljansko vojno. Pri demonstracijah je bilo precej ljudi ranjenih.

Nemška vlada je izdala sklep, da se zaseže vsa imovina sovražnih državljanov v Nemčiji. Od zasege bo izvzeto samo premoženje, čigar vrednost je manjša od 500 mark. Ta ukrep velja tudi za Češko, kjer bo nemška država dobila v roke največ tujega imetja.

V angleški poslanski zbornici so predsednika vlade Chamberlaina ostro vprašali zaradi angleške politike na Balkanu in o tem, kaj misli Anglija ukreniti, da bi ustavila nemško in sovjetsko prodiranje na Balkan in na Bližnji vzhod.

Snočnje francosko vojno poročilo pravi, da je bil dan na vsem bojišču miren.

Proizvodnja letal v Italiji se bo v prihodnjih šestih mesecih podvojila, je napovedal v svojem poročilu državni podtajnik za letalstvo general Pricolo. Podvojitev je potrebna zaradi tega, ker je treba v moderni vojni računati z velikimi izgubami.

Ostanki nemške križarke »Admiral Graf von Spee« pred Montevideom so bili prodani za 1100 funtov šterlingov (250.000 din). Veljala pa je križarka Nemčijo okoli 900 milijonov dinarjev.

General Franco je odstavil poveljnika španske policije generala Munoz Grandeja, ki je bil hkrati glavni tajnik edine španske stranke Falange.

Ves francoski tisk še vedno razpravlja o miru med Finsko in Sovjeti ter zahteva od vlade odločnejšega vojaškega nastopa proti Nemčiji.

Nemčija ne misli Poljakom odrekati naravnih pravic. Poljaki se lahko počutijo na svojem ozemlju kot doma, vendar se morajo zavedati, da so pod oblastjo Nemčije, je govoril včeraj v Katovicah nemški generalni guverner Frank.

Bodoči mir v Evropi ne sme biti dosežen po pogajanjih in razpravah, marveč ga je treba Evropi naložiti s silo, piše francoski poslanec Herriot, ko razpravlja o francoskih vojnih ciljih.

Po vsem Češkem in Moravskem je bilo zadnje čase prijetih veliko bivših častnikov in katoliških duhovnikov, češ da so delovali proti nemskim koristim.

Čehi v tujini, zlasti v Franciji, so včeraj praznovali z žalostjo obletnico zasedbe Češke po Nemcih. Za to priliko sta govorila Čehom po radiu bivši predsednik Beneš in angleški zunanji minister Halifax. Hkrati so včeraj Čehi praznovali tudi tretjo obletnico smrti očeta svoje države Masaryka.

Nemška me a proti Belgiji in Švici - zaprta

Bruselj, 16. marca. o. Nemške oblasti so včeraj ustavile ves osebni promet čez belgijsko-nemško mejo. Vse običajne obmejne izkaznice so postale neveljavne. V Belgijo smejo samo trgovski potniki s posebnimi izkaznicami nemških trgovskih zbornic.

Basel, 16. marca. o. Nemške oblasti so včeraj zaprle mejo proti Švici, in to brez poprejšnje napovedi. Vsi ljudje, ki so hoteli čez mejo, so bili prijeti, potne liste pa so jim odvzeli.

Domnevajo, da hočejo nemške oblasti z zaporo preprečiti, da bi čez nevtralne države prišli v Anglijo in Francijo podatki o premikanju nemške vojske.

Napovedi o bližnjih spremembah v francoski vladi

Pariz, 16. marca. o. Francoski senat je včeraj popoldne nadaljeval tajno sejo, na kateri so razpravljali o vodstvu sedanjih vojn. Predsednik vlade Daladier je imel 75 minutni govor, v katerem je razlagal vladno vojaško in ostalo politiko ter se upravljeval zaradi poraza, ki sta ga Anglija in Francija doživeli s tem, da je bil sklenjen mir med Finsko in Sovjeti. Pozno zvečer je bila seja končana z zaupnico, ki so jo senatorji soglasno izrekli predsedniku Daladierju in politiki njegove vlade. Na seji so razpravljali tudi o tem, ali naj Francija pretrga zvezo s Sovjetsko Rusijo. Večina senatorjev se zavzema za to. Navzlic zaupnici pa pričakujejo, da bo med velikonočnimi prazniki prišlo do obsežnih sprememb v vladi, katere delo je zaradi miru med Sovjeti in Finsko predmet vedno ostreje kritike v javnosti.

loga do bodočnosti, da to neodvisnost ohranimo. Vendar čutimo obveznost, ki smo jo prejeli od naših prednikov, da se živo zanimamo za usodo naših bratov. Popolnoma se zavedamo svojega poslanstva v donavski kotlini kot poslanstva Madžarske, istočasno pa kot poslanstva Evrope. Bili smo vedno odkriti, zmeri in pomirljivi. To je bila naša politika v donavski kotlini tudi v dobi, ko nam je tako kotli- na v celoti pripadala. To bo naša politika tudi v bodoče. Prostovoljno nudimo roko ljudem in skupinam, ki mislijo kakor mi in ki so zmeri in odkriti. Mi smo predvsem iskreni in potrpežljivi, kajti tisočletna nacija je lahko potrpežljiva. Odkrito povemo ono kar mislimo, kajti stvari, za katere mora vsakdo vedeti, ki hoče sodelovati pri opravljanju Evrope.

Zapovedi glede ravnanja s poljskimi ujetniki in delavci v Nemčiji

Celovec, 16. marca.

Uradno glasilo nar. soc. stranke za Koroško je prineslo pretekli teden deset zapovedi, ki se tičejo ravnanja z ujetniki. Mislijo so poljski ujetniki, isto pa velja za delavce s Poljske, ki so v zadnjem času v velikem številu prišli na Koroško. Med njimi je tudi mnogo Ukrajincev. Omenjeni članek se glasi v dobesednem prevodu takole:

»Obdobje pred posebnimi sodišči dokazuje, da še vedno ne vlada povsod zadostna jasnost o tem, kako se mora obnašati civilno prebivalstvo do vojnih ujetnikov. Ker imamo na Koroškem številne vojne ujetnike, podajamo v naslednjem deset zapovedi, ki jih je treba strogo upoštevati:

Prepovedano je:

1. vsako zbližanje ali obvečanje civilnega prebivalstva z vojnimi ujetniki;
2. pisanje pism na sorodnike vojnih ujetnikov;
3. sprejemanje ali pošiljanje pism in druge pošte;
4. prodajanje ali poklanjanje pisemskih znakov in pisemskega papirja vojnim ujetnikom;
5. prodajanje ali poklanjanje alkoholnih pijač vojnim ujetnikom;
6. dajati denar vojnim ujetnikom;
7. nakupovanje česar koli za vojne ujetnike;
8. vabljenje ujetnikov na kakšne svečanosti;
9. hoditi v cerkev skupno z ujetniki ali z njimi skupaj jesti;
10. sprejeti vojne ujetnike v družinski krog.

Vsak prestopnik proti tem prepovedim se bo najstrožje kaznoval. Pod določenimi okolištnimi se lahko postavi obtožba zaradi veleizdaje.

Iste zapovedi veljajo tudi za delavce in delavke, ki so prišli v zadnjem času s Poljske. Izjemo tvorijo le točke, ki se tičejo izročanja denarja. Glede teh delavcev pa so okrožna kmečka vodstva izdala še posebna navodila, ki vsebujejo še nekatere dodatne določbe. Med drugim so v navedenih okrožnicah še sledeče zanimive točke:

1. Ti Poljaki niso vojni ujetniki, temveč poljska služinčad (hlapci in deklet);
2. vendar pa so ti delavci člani nam sovražno razpoloženega naroda;
3. srečno je prepovedano, da bi se ti Poljaki sprejemali v družinski krog in k družinski mizi;

4. ti delavci nikakor ne smejo spati z domačini v istih prostorih;
5. v nobenem primeru se ne sme zgoditi, da bi bil Poljak v enakopravnem položaju z domačimi delavci;
6. vsako zaupno obvečanje s Poljaki in Poljakinjami mora načelno izostati. Vsak Nemec in vsaka Nemka se mora zavedati, da ostane vse čase vrhovna zapoved, da se obdrži čistost nemške krvi;
7. vsako družabno obvečanje v javnih lokalih, pa tudi na sami kmetiji, je načelno prepovedano;
8. Poljakom je prepovedano obiskovati gostilne in javne lokale; gostilničarji imajo navodilo, da ne smejo prodajati Poljakom pijač;
9. Poljaki morajo biti do 21. ure na mestu, kjer spijo. Če zahteva delo, se ta zapoved lahko preze.
10. kmet je dolžan, da vsako omalovažujoče vedenje do domačinov ali delodajalca, kot n. pr. upiranje pri delu ali zahteve za povišanje plače, takoj javi na bližnji orožniški postaji.
11. razume se samo po sebi, da je skupno pohanjanje v cerkev s Poljaki prepovedano;
12. plače za Poljake so določene kot sledi:
a) moške delovne moči (hlapci) dobijo:
v starosti od 21 let pa navzgor . . . 21.— mark
v starosti od 18—20 let . . . 18.50 mark
v starosti od 17—18 let . . . 16.— mark
v starosti od 16—17 let . . . 12.50 mark
v starosti od 14—16 let . . . 8.50 mark
b) ženske delovne moči (deklet) dobijo:
v starosti od 21 let pa navzgor . . . 15.— mark
v starosti od 18—20 let . . . 12.50 mark
v starosti od 17—18 let . . . 10.— mark
v starosti od 16—17 let . . . 7.50 mark
v starosti od 14—16 let . . . 6.— mark

Nato sledijo še nekatere določbe glede izplačevanja mesečne plače, bolniškega zavarovanja, prehrane in prenočevanja. Zanimiva je še točka, da se nadure in nedeljsko delo ne plačujejo posebej, temveč je to že zapodeno v mesečni plači. Službeno razmerje traja eno leto in predčasen odpuštn ne pride v poštev. — Naravni prestopki se bodo kaznovali z zaporom več let.

To so glavne določbe in navodila, ki so bila sporočena vsem kmetom, ki zaposlujejo delavce in delavke s Poljske.

Križi in težave ljubljanskih gostilničarjev

Ljubljančani so lani popili manj vina — Zvišanje prispevka za bolniško blagajno

Ljubljana, 16. marca.

Ljubljanski gostilničarji, kavarnarji in izkuharji, ki so organizirani v svoji stanovski organizaciji »Združenje gostinskih obrtnikov«, so na včerajšnjem običajnem zboru, ki je bil v restavraciji glavnega kolodvora, mirno in stvarno premislivali svoj gospodarski in obrtni položaj. Uprava organizacije je podala zanimivo bilanco o delovanju v preteklem poslovnem letu. Organizacija šteje sedaj 345 članov, od teh 168 moških, 164 žensk in 13 pravnih oseb. Imeli so vsi skupaj 352 gostilniških obratov, in sicer: 8 hotelov, 19 kavarin, 10 restavracij, 229 gostiln, 1 gostišče, 45 buffetov in vinotokov, 20 krčm, 11 ljudskih kuhinj in 9 mlekarin, odnosno zajtrkovalnic. Pri vseh obratih je bilo zaposlenih 910 uslužbencev po raznih poklicih in kategorijah.

Predsednik Združenja g. Maks Dolničar je otvoril in vodil običajni zbor, najprej predlagajoč vdanostno brzojavko kralju in pozdravne brzojavke na člane vlade, bana in župana. Nato je gospod predsednik podal splošno poročilo o gospodarskem, socialnem in obrtnem položaju gostinstva v Ljubljani. Navajal je v splošnem vse križe in težave, ki tanejo to obrt, kakor tudi vse napore in borbe, ki jih je vodila uprava za izboljšanje položaja in odstranitev gotovih bremen, zlasti za odpravo takse na potrošnjo, to je po domače za odpravo takse na plačilne listke. Odnosaji organizacije do mestne občine Ljubljanske so bili splošno dobri in korektni.

Višji komisar, obrtni referent g. dr. Arnošt Brilej je v stvarnem govoru omenjal razna vprašanja, ki so zvezana z gostinstvom. — V Ljubljani je 358 gostinskih obratov. Le v 30 primerih so bile izrečene kazni zaradi prekrškov policijske ure. Ljubljansko gostilničarstvo

je disciplinirano. Čujejo se tu in tam priložbe zaradi kvalitete vina. Doseženo je, da bo poverjena preizkušnja vin trošarinskemu uradu. Zaradi mednarodnih dogodkov je tujski promet nekoliko padel v zadnjih treh mesecih lani. Tako je september predlanskim izkazoval 6700 tujcev, lanski september pa skoraj polovico.

Višji komisar in vodja trošarinskega urada g. Fran Hauc je podal poročilo glede pobiranja davšine na potrošnjo (taksa za plačilne listke), navajajoč, kako je bila ta davšina uvedena leta 1922 in kako se je spreminjala. Vprašanje je obravnavalo z administrativno pravnega vidika.

G. Ciril Majcen, svetnik Zbornice TOI in predsednik Zveze gostinskih združenj, je na splošno poročal o vseh intervencijah in borbah Zveze za izboljšanje gostinskega obrta in odpravo nekaterih bremen, kakor tudi, kako je treba v teh časih iskati pota, da se na kak način dvigne tujski promet. Treba je privabiti v naše kraje goste iz Madžarske. Poročal je o svojem potovanju v Budimpešto.

Iz tajniškega poročila naj povzamemo samo za javnost zanimiv odstavek, ki navaja, da je konzum vina lani močno padel napram predlanskemu. Poročilo pravi: lani se je izvozilo 8.285.862 litrov vina. V letu 1938 se je uvozilo od gostilničarjev 3.656.230 litrov. Ugotavlja se tedaj, da se je lanko leto napram prejšnjemu letu s strani gostilničarjev uvozilo 370.368 litrov vina manj od prejšnjega leta, kar znaša približno 11% manj.

Običajni zbor je izrekel toplo zahvalo referentu za gostinsko obrt pri Zbornici TOI dr. Juretu Kocetu. Izvoljen je bil stari upravni odbor. Sprejet je bil nato proračun za poslovno leto 1940. Brez debate je bil sprejet tudi predlog, da se zvišajo prispevki za bolniško blagajno od 7 par na 12 par za liter. Običajni zbor je končal ob 18.

Ljubljana od včeraj do danes

Tako lepega dne kakor je bil včerajšnji, ki se je bil napravil po hudi nočni nevihti z dežjem in sodo, pa že res dolgo časa nismo imeli. Nebo je bilo nekako stekleno plavo, jasno in čisto, le na vzhodu so se še prav do večera prekladali divji, fantastični beli in sivi oblaki. Zrak je bil prijetno hladen, ne premrzel, sonce se je že čvrsto upiralo na zemljo, po zatišjih je bilo celo toliko gorko, da bi človek najraje slekel zimsko suknjo. Proti večeru se je potem nebo do kraja ubrisalo, lahak veter je prinesel zmeren mraz, ki se je čez jasno, zvezdasto noč še nekoliko stopnjeval do jutra. Davi smo imeli v Ljubljani — 30 stopinj Celzija, tedaj spet »podničelsko« temperaturo. Dokler se bo jutranji mraz še držal in dokler bo zrak hladen, bomo imeli še lepo vreme.

Včeraj se je bilo bati, da bomo danes že nemara dobili spet dež, kajti Kamniške gore so bile iz mesta videti neverjetno visoke, znamenje, da se je v višjih sferah razmahoval južni veter. Proti večeru pa je sever prevladal tudi zgoraj, gore so se ponizale in postale tolikšne, kolikšne jih poznamo vsak dan. In lepo vreme se je obdržalo tudi še čez noč. Spet bomo imeli lep, prijeten, prav spomladanski dan.

Zunaj mesta človek zdaj že kar z veseljem pogleda okrog sebe. Sneg je skoraj že docela pokopnel, povsod se kaže zemlja. Ne bo dolgo, pa bodo izginile tudi še zadnje bele lise, in orač se bo vesel napotil na njivo, ki se je odpočila čez zimo za novo rast.

Tudi po parkih se že pripravljajo na pomlad

V mestu je sneg že kar skoraj docela izginil. Drži se še po nekkih ulicah, kjer zdaj gnijo stari kupi, in pa po bregovih Ljubljane, kamor so ga bili z ulic in cest navozili mestni delavci. Drugače pa ga je sonce vzelo že povsod. Zdjaj so se na bližnjo pomlad pričeli pripravljati tudi že po parkih. Tako so včeraj popoldne prišle v park Kralja Petra pridne grabljice, ki so pograbile nesnago in smeti, kar se jih je bilo čez zimo od jeseni držalo na ruši. Kako čedna je bila osnažena ruša, ki že začenja dobivati svetlejšo zeleno barvo! — Kmalu se bo trava potegnila in pokrila rušo z žametasto preprogo, v kateri bodo zacvetale marjetice in vse to drago in lepo malo spomladansko cvetje.

Za treznostni teden

Jutri bo s svečano akademijo zaključen treznostni teden, ki je prinesel spet močno pobudo za širjenje treznosti med slovenskim narodom in za boj proti nesrečnemu alkoholizmu, ki prinaša toliko gorja. Boj za treznost je boj za boljše bodočnost naroda, boj za velike in plemenite kreposti, ki morajo danes podpirati vsak, zlasti pa majhen narod. Le trezni ljudje so sposobni čvrstih

dejanj, ostre sodbje in točnega dela. Alkoholizem slabi narodno odpornost, mehkuži in razvaja narod ter ga peha v nekakšno topo vdanost in resignacijo. Dandanašnji pa časi zahtevajo od slednjega naroda velike odpornosti, krepke volje in neomajne moči. Alkoholizem pa duši in ugonablja prav te lastnosti, ki jih mali narodi tako kravpo potrebujejo, če hočejo še naprej obstajati. Alkoholizem kvari družinsko slovo, ugonablja sožitje in peha tako posameznike človeške družbe kakor tudi ves narod v pogubo. Zato pa je treznostno gibanje, ki je napovedalo boj demonu Alkohol, tako zaslužno in tako vredno vse podpore. Napovedalo je boj najhujšemu narodnemu sovražniku in ta boj tudi vodi z vso odločnostjo in idealizmom.

Nesreča ne pozna počitka

V bolnišnico so včeraj, kakor vsak dan, spet pripeljali nekaj novih ponesrečencev. Stari odhajajo in novim podajajo ključke iz rok v roke. Nesreča ne pozna počitka. Med včerajšnjimi ponesrečenci, ki so prišli v bolnišnico, so bile:

Franc Klopčič, kolarski pomočnik iz Ljubljane. Klopčiču je padla na prste težka deska, ki mu jih je pretisnila.

Cirkularka je poškodovala prste na levi roki žagarju Ivanu Simontiču iz Ljubljane.

Neznani motociklist je na Celovški cesti podrl Dobnikar Heleno, hčerko voznika električne cestne železnice v Ljubljani. Dobnikarjeva je dobila poškodbe po životu.

Transmisijski jermen je pograbil delavca iz Domžal Vinka Peterca. Zlomil mu je ključnico ter ga poškodoval po glavi.

Železničar je padel na nogo delavcu v elektrarni na Črnučah Ivanu Mavriču ter mu jo poškodoval.

Padel je in si zlomil nogo železniški delavec iz Radeč Edvard Skopeč.

Po cesti je šel čevljarški pomočnik iz Luž pri Šenčurju Franc Košnik. Nenadoma pa je iz zasede počil strel in zadel Košnika v trebuh.

Podpore na javni borzi dela in vojaški obvezniki

Ko so jeseni družine nekaterih vpoklicancev na orožne vaje ostale brez zadostnih sredstev, sta tem družinam priskočili na pomoč mestna občina in Javna borza dela, pozneje pa je vse to prevzel odbor za podpore iz sredstev državne blagajne. Tisti, ki so se zglasili pri javni borzi dela, so dobili redno podporo za brezposelnost, a deležni so je bili vedno le tisti vpoklicanci, ki so imeli toliko bolniškega zavarovanja, da so po predpisih imeli pravico do redne podpore za brezposelnost. Veliko primerov pa je, da marsikdo, ki se je po orožnih vajah vrnil, ni več dobil dela in je bil brezposeln. Ko je zaradi te brezposelnosti prišel na Javno borzo dela, z večino podpore ni mogel več dobiti, ker jo je po predpisih izrpal že med vojaškimi vajami. Zato so seveda nekateri brezposelnosti z družinami zašli v težak položaj in stisko.

Veter iz „Jutra“

V sredo zvečer je bila v banjalškem gledališču premiera drame »Velika puntarija«, ki jo je napisal znani ljubljanski levičar, zdaj režiser dramskega gledališča, dr. Bratko Kreft, bivši izdajatelj prve strogo marksistične kulturno politične revije »Književnost« in vodilni teoretik književnega in kulturnega marksizma pri nas. Omenjena drama, ki jo je brez sramu izdala osrednja slovenska založba »Slovenska Matica«, je prikaz slovenskih kmečkih uporov v marksističnem duhu in po marksističnih virih. Delo v Ljubljani ni bilo uprizorjeno navzlic vsem prizadevanjem avtorja in njegovih botrov. Zato je šel Kreft poskusiti srečo na jug, kjer ima dobre zveze — kakor vsak levičar. In zdaj je bilo njegovo delo vpriporjeno v Banja Luki.

To dejstvo je izzvalo vihar navdušenja v »Jutru«, ki obširno poroča o silnem uspehu, o navdušenju, ki ga je Kreftovo — umetniško malopomembno — delo doživelo v Bosni. Dajle piše »Jutro«, da je zdaj »Velika puntarija« postala v Bosni ljudska igra...

Na koncu »Jutro« namiguje, zakaj da ni bila Kreftova reč še vpriporjena v Ljubljani; v naslovu toži, da ni nihče — niti Kreft — prerok v domovini in zmagoslavno ugotavlja, kako vsa znamenja vendarle kažejo, »da je zdrav veter, ki piha iz Banja Luke«.

Spričo te ugotovitve glede kulturnih vetrov bi ob tem kričecem primeru apologete levičarstva v »Jutru« ugotovili, da se nam zdaj močno nezdrav kulturni veter iz »Jutra«, tudi če je morda njegov g. Borko drugačnega mnenja. Kaj pravi n. pr. »Jutro« direktor dr. Kramer na tako zagovarjanje levičarstva, levičarskih del in levičarskih avtorjev v njegovem strogo nacionalnem in državotvornem žurnalu?

Hacetovo večdnevno zasliševanje na sodišču

Ljubljana, 16. marca.

Anton Hace, ki je bil 11. otrok v Mežnarjevi hiši tam v Podcerkvi pri Starem trgu, je v samotni celici miren, strogo nadzorovan. Up na beg je izključen, kajti je zaprt v posebni samotni celici, doleteni za najhujše zločince, kamor spravljajo le »težke kanone«. Včeraj dopoldne je bil priveden v zasliševalno celico jetnik, kjer se je pričelo njegovo generalno zasliševanje, ki bo trajalo več dni. Zasliševanje je uvedel preiskovalni sodnik gospod Alfred Fischinger v navzočnosti pol. nadzornika g. Matije Motčnika in ob asistenci treh jetniških paznikov. Hacetovo zasliševanje je včeraj trajalo cel dan s manjšimi odmori za kosilo in prigrizek. Hace mirno priznava vse zločine, kar po vrsti, kakor so bili zbrani v policijskih in sodnih spiehi. V glavnem je sedaj preiskava osredotočena na to, da Hace natančno opiše vse zločine in da navede tudi vse okolnosti, kako so mu ljudje pomagali.

Kakor nam poročajo, je bilo včeraj na deželi v mnogih krajih in mestih prijetih že več Hacetovih pomagačev in pajdašev. Pripeljani bodo v Ljubljano.

Vest, da so Hacetu prišli v Kranju, se je tudi v Loški dolini bliskovito naglo razširila. Vse prebivalstvo je ogorčeno, kajti Ložanom je hudo, da je njim napravil Hace tako sramoto. Doma je bil Tone znan kot hud pretepec. To je že v krvi.

Zasliševanje Hacetu se je danes dopoldne nadaljevalo v zasliševalni celici. Zaradi preiskave in nje uspeha ni mogoče javljati kakih podrobnosti.

Javna borza dela ni mogla podpor izplačati dvakrat, državni odbor pa za nazaj tudi ni mogel dati podpore, saj so taki za dobo orožnih vaj podpore že dobili in takrat zato tudi niso bili v stiski. Vsem takim torej mestno poglavarstvo naznanja obvestilo Javne borze dela, da je sedaj tudi za te vojaške podpirance na razpolago nekaj kreditov ter naj se zato na Javni borzi dela zglaste vsi oni, ki so podporo izrpal med vojaško vajo in bi sedaj zaradi brezposelnosti spet potrebovali podporo.

Preskrbite si poslovne knjižice!

Predpisane poslovne knjižice ali legitimacije bi bili morali že do novega leta imeti vsi delavci in privatni uslužbenci, toda po vseh mestih države je bil tak naval, da se je zamenjava zavlekla. Zato opozarjamo zlasti delavce, naj ne odlašajo več in pridejo takoj na mestni domovinski urad po nove poslovne knjižice, da zaradi zavlačevanja ne bi imeli škoda. Delavci in privatni uslužbenci, ki stalno živijo v ljubljanski občini, naj torej hite, ker brez nove knjižice nikdo ne more dobiti zaposlenja. Kdor hoče odpotovati zaradi nastopa dela ali zaradi iskanja dela, mora imeti predpisano poslovno knjižico, ker brez nje ne more dobiti znižane vožnje niti na železnici niti na parobrodu, prav tako pa tudi ne more biti deležen raznih dobrot pri javnih borzah dela, niti pri Okrožnih uradih za zavarovanje delavcev. Privatni uslužbenci in delavci naj torej nemudoma pridejo po izkaznico in poslovne knjižice v mestni domovinski urad, soba št. 50 v II. nadstropju nad trgovino mestne elektrarne na Mestnem trgu št. 2.

Dr. Novačan in celjski odvetniki so se pobotali

Celje, dne 16. marca.

Včeraj smo na kratko poročali o razpravi na okrajnem sodišču. Trajala je od 8. zjutraj do 3. popoldne, ko je prišlo med dr. Novačanom in tožitelji do poravnave. Ne bomo se spuščali v potek razprave, navajamo le, da je bilo pri poravnavi eklatantno, da plača dr. Novačan din 8000 Dijaški kuhinji v Celju in 2000 din Celjskemu pevskemu društvu. V začetku so tožitelji zahtevali za poravnavo din 20.000, končno pa so pristali na polovico plačila. Poleg tega bo plačal dr. Novačan vse sodniške in odvetniške stroške, ki bodo seveda zmesli prav tako lepo vsoto.

Tako se je končala afera borbe med pravniki.

Propekt mesta Maribora

Izšel je propekt mesta Maribora, to je prva edicija, ki jo je uredil in izdal mestni turistični odbor v Mariboru.

Propekt mesta Maribora izide v 20.000 izvodih naklade in sicer: 8800 izvodov s slovenskim-srbskohrvatskim tekstom; 6000 izv. z nemškim-francoskim tekstom; 3700 z mandžarskim-italijanskim tekstom; 1500 izv. je rezerviranih za druge jezike, predvsem za angleški ekst.

Za izvedbo in izdelavo prospektov po Mariborski tiskarni poleg drugih manjših nepredvidenih izdatkov znaša nabavna cena okroglo din 50.000.

Po pooblastilu kr. banke uprave je besedilo redigirala Tujskoprometna zveza v Mariboru po svojem odborniku dr. Josipu Tominku, gimn. ravnatelju v pok. Tujskoprometna zveza je mestnemu turističnemu uradu pomagala pri izdelavi prospektov tudi s svojimi strokovnimi nasveti v marsikaterem pogledu. Pri prevodu besedila so sodelovali številni domači in tuji strokovnjaki.

Letošnje velikonočne počitnice

Letošnje velikonočne počitnice so pristojni činitelji določili za čas od 21. do 28. marca. Brez vsake jeze moramo povedati, da odločitev ni srečna. Ali bi ne bilo vsestransko boljše, da bi bilo na veliko sredo, ko se že prično cerkveni obredi, prosto. In ali bi se svet podrl, če bi letos ne bilo pouka na ponedeljek, ki mu sledi praznik sv. Jožefa? Od Device Marije v Polju nam poročajo, da bo tam na veliko sredo dopoldne in popoldne uradna konferenca učitelstva vsega okraja. Ali ni to višek preziranja naših starih običajev? Ali je treba učitelstvo res mučiti in spriljati v slabo voljo za vsako ceno? Pri tej priliki bi radi povedali tudi to, da se nam zdi nepravilno, če si podružnice »Slovske družbe« za svoje redne mesečne sestanke ne morejo izbrati primernejšega termina kakor je nedeljski dopoldan. Pozivamo pristojne, da, kolikor je le mogoče, takoj popravijo navedene napake.

Smrtna nesreča na Koroškem kolodvoru

Maribor, 15. marca.

Včeraj zvečer ob pol desetih se je na koroškem kolodvoru zgodila nesreča, ki je zahtevala življenje 57-letnega vratarja Filipa Gerlopa. Mož je stopal preko tračnic, na njegovo nesrečo pa se mu je spodrsnilo v trenutku, ko je po tiru privozil premikalni vagon. Gerlop je tako nesrečno padel pod kolese vagona, da so mu odrezala obe nogi. Ponesrečenca so reševalci takoj prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je nesrečnej kmalu izdihnil.

Celjske novice

Kmetijska družba v Celju je kupila hišo na Kralja Petra cesti, kjer se je svoj čas nahajala restavracija »Branibor«. Kmetijska družba bo preselila v nove prostore svoje pisarne in skladišča.

Vlom sredi mesta. Ponoči je neznan vlomilec vlomil v trgovino Goloba Ivana na Krekovi cesti. Vlomilec je razbil šipo na oknu in se splazil v pisarniške prostore trgovine. Odnesel je skoro nov pisalni stroj znamke »Torpador«, ki je vreden 4800 din. Vlomilec je odšel spet skozi okno, nato pa krenil ob potoku Sušnici.

Nova srbska levičarska stranka

Belgrad, 16. marca. m. Z ozirom na akcijo dr. Dragoljuba Jovanoviča, ki se je sam izločil iz Zemljoradniške stranke in bo jutri v Belgradu ustanovil s svojimi političnimi somišljeniki novo politično levičarsko stranko pod imenom »Narodna kmečka stranka«, piše tednik »Delo«, ki je uradno glasilo Zemljoradniške stranke, da dr. Dragoljub Jovanovič ni več član stranke in da nima z njegovo akcijo Zemljoradniška stranka prav nobene zveze.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Smrt vznemirja Craigley College

41

MacPhey ga je pogledal sočutno. »Kaj pa, če bi se danes pojasnila ves stvar, gospod Dodd, ali bi bilo potem potrebno zapirati šolo pred rokom?« ga je mirno vprašal. »Ne... ne verjamem,« je odgovoril gospod Dodd presenečen. »Če bi mogel dokazati staršem dijakov, da njihovim otrokom ne preti nobena nevarnost, mislim, da bi moj položaj...« Zataknilo se mu je. »Mar pričakujete kakšno aretacijo?« je vprašal zaskrbljeno. Detektiv se je lahko nasmehnil. »Morebiti je še pre zgodaj, da bi govorili o aretaciji. Mislim pa vendar, da boste prav kmalu izvedeli od mene nekatere novosti. Želim, da za danes okrog dveh popoldne napoveste sestanek, kateremu bodo prisostvovali vsi profesorji. Sir Willfried in Soudners bosta prav tako zraven.« »Vsi profesorji! To je neprijetno! Gospodina Santay in g. Hiff morata spremljati otroke v Saltmarsh!« »Zal mi je, gospod Dodd, želim pa, da bi bili zraven vsi brez izjeme. Mar ne bi mogel kdo drugi...« »Bi že... Saj menda ne boste zahtevali, da bi bila zraven tudi moja žena.

Kajne? Izvrstno! Potem bosta ona in gospa Blouser odšli z otroki.« Ravnatelj je po teh besedah že mislil oditi, ko ga je detektiv ustavil in in položil roko na njegovo ramo. »Oprostite mi, da se vmešavam v vaše stvari, gospod Dodd, toda morebiti bi mogli počakati s oddajo teh pisem! Počakajte, da najprej odpravimo tisti sestanek. Kdo ve? Potem morebiti ne bo več potrebno pisma še pošiljati!« Ne da bi kaj naprej pojasnjeval, je MacPhey odšel. Sofija je v svojo okna videla, ko je odhajal. Rekla je bila, da jo boli glava, da bi se mogla zapreti v sobo in pregledati vse Harveyeve ameriške časopise. Ponoči tega ni mogla opraviti, ker je bila preveč trudna. Sedaj je bil kup časopisov pred njo, in začela je mrzlično listati in pregledovati. Lokala je v njih... saj niti sama ni prav vedla kaj. Z očmi je begala preko vesti o potresih, volitvah, linčanju, ločitvah zakonov... Slike bučnega in neuravnovešenega ameriškega življenja so švigale pred njo, ona pa se ni zadrževala ob njih. Kup pred njo se je počasi manjšal. Čas kosila je bil že blizu, ko je Sofija razprostrla zadnji časopis z datumom petnajst dni nazaj. Nenadoma se je je pogled ustavil na imenu Heller. To je bil naslov neke male vesti na koncu strani.

»Umor brata Bruna Hellerja.«

Danes je rodbina identificirala truplo brez glave, ki je bilo nedavno najdeno v East Riveru. To je truplo Franca Hellerja, brata Bruna Hellerja, katerega je preteklo leto s sodišče v Minnesoti obsodilo na smrt. Policija misli, da je bil ta človek ubit prej, preden je bil vržen v reko, in da je bil umor izvršen približno pred dvema mesecema.« Z drhtečimi prsti je Sofija izrgala to vest iz časopisa. Ponovno jo je preplašena prebrala. Tedaj pa je opazila malega raznašalca brzojavk. Peljal se je s kolesom skozi dvored. »Kablogram!« Sofija je vtaknila izrezek v žep ter stekla proti glavnemu vhodu. Raznašalec ji je izročil dve pomarančasti brzojavki. »Ali moram počakati na odgovor, gospodična?« »Ne... Hvala, lahko greste!« Stekla je, kar je mogla po stopnicah do telefona. »Halo, rada bi govorila z gospodom Soudnersom... Gospod Soudners, ali ste Vi tam?« Glas ji je drhtel, pa se ji je vendar posrečilo, da se je obvladala. »Ali bi mogla samo kratk čas govoriti z g. Nettltonom? Tako težko mi je držati v redu njegov razred!« »Mislim, da v soboto popoldne šola

nič več ne dela, gospodična... Pa kljub temu bo mel pogledat, če je mogoče...« Nastal je molk, ki ga je motilo le brnenje v telefonu. »Ne, ne, še nisimo... nikar ne prekinitve zveze!« Cela večnost!... Končno se je zaslislal glas Harveya Nettltona. »Dobro dan, gospodična Dodd. Kaj je s temi slovničnimi nalogami... Ali ete jih videli, ko so jih prinesli?« »Da, dve sta! Ali hočete, da vam najprej preberem Vaso?« »Da, prosim Vas!« je rekel profesor angleščine precej nemarno. Sofija je odprla enega od obeh brzojavov in začela brati: »1... 8... 25... 3... O moj Bog, saj ni pravil! Trenutek, prosim!« »Vse je v redu, Sofija,« je rekel Harvey Nettlton, tokrat s čisto naravnim glasom. »Soudners je sijejan človek. Pomežnikel je in odšel iz sobe. Lahko odkrito govorite!« Sofija je odprla drugi kablogram in ga vsega prebrala. Ko je nehala brati, je nastal dolg molk. Ze je mislila, da je zveza prekinjena. Končno je spet zaslislala Nettltonov glas: »Moj Bog, to pomeni, da sem zadell!« Sofija je prestrašeno gledala v aparat. »Ne... Ne... To je nemogoče! To je strašno!« »Naj Vam preberem tudi drugi kablogram?« je rekla končno. »Da... da... Ta na je šifriran!«

»Na vsak način moramo izvedeti, kaj je v njem! Kaj Vam ni mogoče najti emiselno rešitev?« »Ne, ne! Nihčeur ne morem razumeti! Same številke so! Pa tudi časa nimamo... Mama mi pravi, da je MacPhey za danes od dveh popoldne sklical neko sejo. Zdi se, da on vse ve...« »Toda te vesti ne vel! Na vsak način moramo izvedeti, kaj etoj! V tej šifrirani brzojavki! Ali Vas je kdo videl, ko ste prevzeli brzojavko?« »Nihče.« »Sijajno! Preprišite jo hitro in dajte malemu Lucasu! Morda bo našel ključ. Pokusiti moramo, pa čeprav imamo samo milijoniko nade na uspeh... Pri neki priložnosti sem videl njegov zvezek. Zdi se mi, da se deček zanima za tajne pisave in tajne abecede.« »Dobro, storila bom to takoj,« je s prijeten glasom rekla Sofija. »Ali je kaj novega pri Vas?« je vprašal Nettlton. »MacPhey... nekdo je streljal nanj, skoro bi ga bil ubil... enoči!« Sofija je nakratko povedala o snočnjem dogodku v krčmi. »Da... da...« je govoril Nettlton zelo razburjeno »Ali je to vse?« »Ne!« Deklica je potegnila iz žepa tisti izrezek iz časopisa in mu ga prebrala. Ko je končala, se je na drugem koncu zveze zaslislal prieten vzklík:

Recitacijski večer v Delavski zbornici

V letošnji zimski sezoni se prav gotovo ljubljansko občinstvo ne more pritoževati nad pomanjkanjem kulturnih prireditev, saj je s sporedom te vrste zaseden skoraj prav slednji večer. Prav gotovo je znamenje časa in svojevrstne psihoze, v kateri bi si ljudje radi prikriji in udušili mučno razmišljanje o jutrišnjem dnevu ter vsaj za trenutek umaknili v idealno pokrajino, dejstvo, da so od prve do zadnje vse te prireditve odlično obiskane.

Tudi snočni večer v Delavski zbornici, recitacijski večer »Umetniškega kluba«, je bil obiskan izredno, prav proti pričakovanju lepo, nemara nekoliko tudi po dojmu, katerega je med ljubljanskim občinstvom zapustilo gostovanje hrvaških književnikov. Lepo in vse pohvale je vredno v sedanjih časih tako zanimanje za kulturne vrednote, dobro in častito pa je tudi prizadevanje mladih ljudi, ki se postavljajo v službo resnici in lepoti ter poskušajo vzpodbudno vplivati na boljše v ljudeh.

Recitacijski večer »Umetniškega kluba« je navzočemu občinstvu predstavil dva mlada, širši javnosti še skoraj neznana pisatelja, Igorja Torkarja (pseudonim) in Ladislava Kiauta, ter tri moške, ki imajo v naši literaturi že svoje dobro in znano zveneče ime, Ludvika Mrzela, Jožeta Kranjca in Vladimirja Bartola.

Najprej jebral svoje stvari Igor Torkar, ki se je predstavil s prav ugodno platjo; po tem, kar nam je bil snoči prebral v Delavski zbornici, lahko sklepamo, da ima krepak, svež talent in da se bo sčasoma prav gotovo razvil v pomembnega pisca. Jedki, duhoviti pasusi v njegovi ujedljivi poeziji presenečajo s svojo drznostjo, polno lirčne svobodnosti in čustvenega poleta, njegova proza daleč presega s svojo iskrenostjo in dobro občutljivo pristnostjo doživljanja pri nas od prvih vojni let pa do današnjih časov toli razpaseno narejeno socialno sentimentalnost, kakor se izraža v šablonskem »jamrajčnem« zavijanju po programu motivov a la »raynatelj in tipkarica, berač in bogati gospod, moj oče je rudar — on koplje noč in dan itd. Ta »mukotrpnost«, ki svoje hinavščine, ponarejenosti in nedoživljenosti ne more skriti, je nekaj časa godila ljudem, saj so jim bili

motivi že sami po sebi všeč zaradi socialne note in zagrenjenih sentenc — zdaj pa se velikemu delu boročega občinstva že odpirajo oči ter začnejo v tem »quasi-pietetnem« šarjenju razpoznavati praznoto. Ta literatura se jim razodeva za voljo doneč sod brez zlahne kapljice. Igor Torkar revščino in tegobe okrog sebe doživlja s sreem, pristno in živo — ne pa papirnat in »kriklati« geslarsko, kakor skoraj vsa tako mogočna legija naših povojnih »socialnih« pisateljev in pesnikov, ki so jim pri sredu dobre plinske luči na cestah in natakari za izmišljeno smerikavo žalobnostjo.

Dober prijem, čvrst izraz in nenarejen sentiment je pokazal tudi Ladislav Kiauta, ki je večino poslušalcev presenetil prav ugodno. Preprosta moč Kranjčevega pisanja je že znana in se je uveljavila tudi snoči.

Ludvik Mrzel je snoči nastopil s dvema stvarmi, ki temu pisatelju, katerega že od nekdaj označuje nekakšna nežna, plemenita, a nepristna zagrenjenost, prav gotovo nista mogli škoditi, nista pa mu tudi mogli prav nič povečati literarnega ugleda. Ton, ki ga je bil v njih ubral, Mrzlu prav gotovo ne godi, ker ne more ne prepričati, ne ogreti. Vladimir Bartol nam je bral delo, ki je znova pokazalo vso značilnost njegovega pisanja: nekoliko čudaško, suho, razumarsvo, jedko ugotavljanje bližnjih slabosti z nekakšnega superiornega zrelščita, ki naj bi za vsako ceno učinkovalo činično; pust, pretezen odnos do življenja in okolice — brez življenjske privlačnosti, ki tudi slabostim daje polno upravičenost in razumljivost; brez dobrohotnosti, ki jo čvrst, zdrav duh razbira v vseh življenjskih pojavih, »mavrico okrog stvari« tudi v najzlostnejših, najumaznejših in najsičnejših opazovanjih. Bartol je hladan dialektik, ki po vseh znakih sodeč ustvarja tako, da ogrodi svojih filozofskih zamisli po nekakšnem premišljenem načrtu oblači z ljudmi, zato pa ti ljudje tudi ne morejo učinkovati kakor živi, ampak kakor nekakšni »A, B, C, D« v tehnično spretno pisani kramljarji. Tako pisanje seveda ostaja kljub zunanji spretnosti suho, manjka mu umetniška neposrednost in tista, dejali bi, utripajoča gorkota, ki iz pustega analitičnega sestavka napravi umetnino.

Nesolidna trgovina izrablja sedanje razmere in lahkovernost ljudi

Maribor, 15. marca.

Na našem podeželju se od časa do časa pojavljajo primeri nesolidne trgovine, ki izrablja v svojo korist deloma sedanje razmere, še bolj pa seveda lahkovernost naših ljudi. Tak primer se je zgodil v Laporju pri Slovenski Bistrici, kjer imata svoje posestvo zakonca Jožef in Julijana Planinc. K njunemu posestvu spada tudi razmeroma lep gozd, ki so ga strokovnjaki ocenili na 140.000 din.

K tema dvema zakoncem je meseca februarja večkrat prišel posestniški sin Jožef Kušar iz Breznice v občini Laporje. Možakar je posestnikom pripovedoval, da je od nekega ekonomista, ki je daljni sorodnik obeh zakoncev, izvedel, da bo vojska brez vsake odškodnine zasegla gozdove vseh onih naših posestnikov, ki nimajo otrok in da je zato najbolje, če taki posestniki svoje gozdove čimprej prodajo. Pravil je tudi, da so se taki primeri na Kranjskem že dogajali. Kušar je hotel s temi govoricami omečiti oboje posestnika, ki nimata otrok in si pripraviti teren, da bi čim ceneje mogel kupiti njun gozd. Sel je pa še dalje. Napisal je obema pisno in podpisal Planincevega sorodnika, ekonomista. V pisnu je bilo zapisano, da ima vojska res namen brez odškodnine zaseči gozdove posestnikov brez otrok. V pisnu je tudi pripočel svojega »dobrega prijatelja« Kušarja, katerega jima priporočal kot dobrega kupca. Takoj naslednjega dne, ko sta Planinceva pisnu prejela, je bil Kušar zopet na njunem domu. Pisnu je oba zakonca tako preplašila, da sta pristala na kupno pogodbo, katero jima je Kušar predložil in po kateri sta mu svoj gozd prodala za 25.000 din. Kušar si je od posestnika Matevža Gorjanca izposodil 12.500 din in ta denar je Planincem izročil kot aro ter jima še povedal, da mora sedaj takoj vložiti prošnjo na ministrstvo v Beogradu, da bi smel gozd takoj posekati, nato pa je odšel. Nekaj dni po sklenjenju kupčiji sta zakonca izvedela, da sta nasledila in da pisma ni napisal njun sorodnik, marveč Kušar sam. Zakonca sta zato sklenila pogodbo razdreti in Kušarju že prejeti denar vrniti. Kušar pa se je spretno izmikal in ju nagovarjal,

naj še nekoliko dni počakata. Ko pa Kušar denarja ni ni hotel vzeti, sta sklenila denar položiti pri okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici. Podala sta se na pot v Slovensko Bistrico. Sedaj pa začne drugi del te zanimive zgodbe.

Na poti ju je srečal Kušar, ki je bil takrat v spremstvu lesnega trgovca Draga Lepšina. Oba sta ju povabila v neko gostilno, kjer sta Planinceva Kušarju proti potrdilu denar vrnili. Takoj za tem pa je trgovec pričel pisati novo kupno pogodbo, po kateri bi naj zakonca svoj gozd prodala za 110.000 din. Ker zakonca tudi nove kupne pogodbe nista hotela podpisati, ju je, kakor trdi orožniška prijava, Lepšina začel zmerjati in jima groziti, da bosta morala Kušarju vrniti dvojno aro, če nove pogodbe res ne bosta hotela podpisati. Na ta pritisk sta se Planinceva vdala in pogodbo podpisala. Proti večeru je Lepšina v Kušarjevem spremstvu bil zopet pri Planincih in hotel od njiju dobiti podpis na prošnjo za dovoljenje za sečnjo. Skrajša sta se oba zopet branila podpisati, nazadnje pa sta se tudi tokrat pritisku uklonila. Naslednjega dne zjutraj je Lepšina že zopet bil pri Planincih in jima ponujal denar, katerega pa nista hotela sprejeti. Premislila sta si in v pogodbi nista hotela izpolniti, ker je med tem prišel že tudi njun sorodnik, katerega je Kušar brez njegove vednosti hotel izrabiti v svojo korist.

Orožniki so trgovca Lepšino v tej stvari zaslišali. Mož priznava, da je s Planincevima sklenil kupno pogodbo, pravi pa, da jima ni nič grozil in da na njiju sploh ni izvajal nobenega pritiska. Kušarja pa orožniki še niso mogli zaslišati, ker se jim skriva. Z vsa zadevo se bo bavilo še sodišče, ki bo izreklo zadnjo besedo.

Zanimiva afeta

Pred nekaj meseci je bilo objavljeno, da je neka mariborska spedijska tvrdila brez razloga odpustila iz službe uradnika kljub 20-letnemu zvestemu službovanju, ko se je ta nanašal na bolezenskem dopustu. Zanimivo pa je, da je cela stvar sedaj pokazala povsem drugo ozadje.

Pri carinskem posredniku Š. je bil uslužben nek D. Ta je leta 1938. pomeveril in zapravil okoli din 17.000 na škodo neke spedijske tvrdke, od katere je za carinskega posrednika imel dnevno kasirati večje vsote za ocarinjenje njenega blaga. Ko je ta pomeverba prišla na dan, je hotel carinski posrednik D-ja seveda takoj odpustiti iz službe. D. je pomeverbo priznal, pa je toliko časa prošil za obzirnost do eksistence njegove družine in zlasti otrok, da ga je carinski posrednik obdržal dalje v službi. D. je res mesečno vračal po 700 din. Ko pa je odšel na dopust, je bilo ob pregledu knjig ugotovljeno, da je D. medtem zopet na škodo spedijske tvrdke pomeveril okoli 14.000 din. Zaradi tega je bil tudi takoj odpuščen.

Iz usmiljenja do njegovih otrok in zaradi obljube njegove žene, ki je uradnica pri nekem odvorniku, da bo ona pomeverjeni denar vračala v mesečnih obrokih, ovadba ni bila vložena.

Ko pa so pretekli trije meseci in s tem rok za kaz. ovadbo, pa je D. poslal lastniku spedijske pisno, v katerem zahteva pod gotovitimi grožnjami ogromno vsoto. Ker lastnik zahtevane vsote ni plačal, sta povzročila D. in njegova žena zgoraj omenjeno notico, da bi tako izvala pritisk javnosti na spedijsko. Nato je sledila na mariborsko policijo anonimna ovadba, ki dolži carinskega posrednika in spedijsko tvrdko oziroma njenega lastnika raznih velikih prevar na škodo države, falzifikacij in drugih marlevrziacij za ogromne vsote. Zaradi te ovadbe so res oblastva uvedla preiskavo, ki pa je dognala, da je ovadba neutemeljena in da gre le za maščevanje. Ugotovilo se je, da je anonimno ovadbo napisala D-jeva žena.

Lastnik spedijske je nato vložil na mariborsko drž. tožilstvo zopet D-ja in njegovo ženo kazensko ovadbo radi pomeverb, tatvine trgovskih knjig, izsiljevanja, lažne ovadbe in lažnega pričanja. S stvarjo se bavi sedaj mariborsko državno tožilstvo.

Trbovlje

Igro »Konec poti«, vojno dramo, bodo uprizorili na Cvetno nedeljo popoldne v Društvenem domu člani Stolne prosvete iz Ljubljane. Igro podaja pretresljivo zgodbo iz zgodnje svetovne vojne.

Postni govori bodo v župni cerkvi ves tihi tedni od praznika sv. Jožefa; obenem se pridno spoveduje.

Občni zbor JRZ za Trbovlje bo na Cvetno nedeljo ob pol devetih v Društvenem domu. Prva točka na sporedu je govor g. senatorja Smodeja o političnem položaju. Člani, pridite vsi!

Sv. Marjeta niže Ptuj

Zima se je poslovila s svojim snegom naglo. V torek, dne 12. marca, je začel pihati močan jug in je v dveh dneh očistil zemljo snežne odeje. Ljudje so si oddahnili, videč da dolgotrajen sneg ozimni ni preveč škodljiv. Pač pa je od zelo ostrega mraza (bilo je celo —30 stop. Celzija) pozeblo sadno dreve, zlasti neke vrste. Ogromno škodo so v letošnji zimi naredili zajci, in sicer tako, kakor je ljudje sploh ne pomevijo. Ker se je sneg v dveh dneh tako naglo stopil, je začel potok Pesnica poplavljati. Poplava se je začela v noči od srede na četrtek, dne 14. t. m., in je stalno naraščala do poldneva. V območju naše župnije so poplavljeni deli vasi Mazgovci, Moškanjci, Gorišnici in Formin. Med Gorišnici in Zamušani je močno narasla Pesnica preplavila državno cesto, držečo iz Ptuja v Ormož. Ker je v Ormožu na Cvetni petek, dne 15. t. m., velik letni živalski in kramarski sejem, se je upravičeno bati, da bo zaradi nenadne pesniške povodnji bolj slabo obiskan.

Vlomilci pred sodniki

Maribor, 15. marca.

Pod gornjim naslovom smo v včerajšnji številki našega lista poročali o razpravah pred mariborskim okrajnim sodiščem. Milavec, ki je skupaj s tremi svojimi tovariši izvršil vlom v trgovino Lah na Glavnem trgu v Mariboru je bil obsojen na tri leta in 4 mesece robije, 300 dinarjev denarne kazni in 5 let izgube častnih pravic. Njegov tovariš Armin Oman, ki je pri vladu sodeloval, je bil obsojen na 1 in 4 mesece strogega zaporja, njegov drugi tovariš Veronik pa na 5 mesecev strogega zaporja. Četrti vlomilec, ki je pri vladu sodeloval, je bil mlajši mladoletnik, ki ni prišel k razpravi.

Stefan Repič, ki je v božični noči vlomil v ruško župnišče, je bil obsojen 1 leto in 2 meseca robije in tri leta izgube častnih pravic.

Slavna, oboževana in že dolgo pogrešana Paula Wessely

v najlepšem, pretresljivem ljubavnem filmu tragičnim usod

Marija Ilona

Nežna ljubezen ogrske grofice Marije Ilone in kneza Schwarzenberga v revolucionarnem letu 1848. Odstop cesarja Ferdinanda v korist mladega cesarja Franca Josipa I. Borba Madžarov Kosuta Lajosa proti avstrijski nadvladi

Sodelujejo: Willy Birgel, Paul Hörbiger, Otto Wernicke. Režija: Géza Bolvary.

Paula Wessely je rekla sama: da je to njen najlepši film, njena najljubša vloga!

Kino Union Tel. 22-21

Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri, jutri ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri.

Zapoznala zimska pomoč?

Ljubljanci in tudi po deželi so čitali, da se je v Ljubljani »še sedaj pričela akcija za zimsko pomoč in se je zato zakasnila, ker se zima že poslavlja od nas in ker so mestni reveži vsaj glede prezebanja najhujše že prestali.« Očitno bi utegnili med dobrotničnim prebivalstvom zbuditi nevoljo, saj se gotovo vsa naša javnost zaveda upravičenosti trditve, da »bi bilo treba zimsko pomoč organizirati tako, da bi se začele podpiranje revežev takoj v začetku zime.«

Tudi tisti Ljubljanci, ki se ne morejo podrobno zanimati za socialna vprašanja ljubljanskega mesta, so vsaj toliko poučeni, da mestna občina ljubljanska tako zelo skrbi vso zimo za pomoč revežem, da jo s te strani hvalijo in kažejo za zgled vsa druga jugoslovanska mesta.

Ko je za novo leto izšel plemeniti oklic Nj. kr. Vis. knežine Olge za zbiranje prispevkov za zimsko pomoč po vseh jugoslovanskih mestih, je Ljubljana imela zimsko pomoč tudi letos že popolnoma urejeno kakor prejšnje zime. Ljubljana je seveda takoj po tem spodbudnem povabilu k pomnoženju dobrodelnosti takoj razširila svoja prizadevanja na socialnem polju in že 20. januarja je vabil oklic »Dobri Ljubljani! Ljubljancem k zbiranju prispevkov za zimsko pomoč. Pod oklicem so bili podpisani članovi častnega in akcijskega odbora, ki pričajo, da se za zimsko pomoč revežem poleg najvišjih predstavnikov našega mesta zavzemajo tudi vsi naši pridobitni krogi. V ožji obliki so bili seveda povabljeni tudi zastopniki vseh ljubljanskih večjih časnikov, predvsem pa vseh dnevnikov. Ljubljana se torej upravičeno čuti očitno, češ da se je akcija pričela šele sredi marca, saj so tudi že čitali, da se vsota za zimsko pomoč darovanih zneskov blizu je polovici milijona. Še bolj natanko je pa o živahnem in požrtvovalnem delu odbora za zimsko pomoč poučena dolga vrsta letos izredno dodeljivih dobrotnikov. Medtem časom je bil pa akcijski odbor prav dobro poučen, kako izdatno je mestna občina poskrbela za olajšanje vseh tegob zime manj premožnim slojem.

Najrevnejši imajo vso zimo v stari cukrarni ogrevanje, prenočišča in prehrano. Kuhinja stare cukrarne porabi v 10 dneh ¼ vagona krompirja, čeprav so velike spremembe pri hrani posameznih dni. Popolnoma brezplačno je ta kuhinja najbednejšim vso zimo vsak dan izdala po 800 do 900 kosil in večerj popolnoma brezplačno. Še posebej dobiva vsak dan topel zajtrk po 900 revnih otrok v šolskih kuhinjah, a omenjati nam ni treba prehrane otrok po otroških zavetiščih.

Tudi za ogrev je mestna občina poskrbela, saj je razdelila revežem 80 ton premoga, 20 ton ga pa potrebuje za cukrarno. Tudi Rečci križ je razdelil mnogo premoga.

Da niso bile revne družine deložirane, jo mestni socialni urad plačal mnogo najemnin. Nadalje je podpiral reveže z obutvijo in obleko ter še posebej z živili. Mnogo podpor so dobili bolniki in bolniki, mnogo pa tudi brezposelni za razne uradne listine, kolke in pristojbine, ki so jih potrebovali pri iskanju dela. Za samo te podpore je mestna občina pozimi izplačala 250.000 dinarjev. K tej vsoti moramo priložiti stroške za staro cukrarno, ki pozimi velja najmanj 50.000 din na mesec.

Toda vsi naštetih stroški za zimsko pomoč še niso največji. Pogledati moramo tudi, kako mestna občina vso zimo podpira brezposelne. Poleg rednih delavcev je mestna občina samo pri spravljaju snega dajala zaslužka blizu 500 brezposelnim in jim izplačala nad 400.000 din. Brezposelni so zaposleni tudi na Ambroževem trgu, na Gradu pri

podobnih delih. Pri gradnji zaklonišč je pa stalno vso zimo bilo zaposlenih po 100 brezposelnih in jih še sedaj pri teh delih potrebujejo polovico. Tako je imelo po 600 brezposelnih pri mestni občini zaslužek, a stalno vso zimo vsak dan najmanj po 200, da so brezposelni dobili najmanj po 8000 din zaslužka na dan, a tudi po 25.000 din na dan!

V Ljubljani so torej reveži bili deležni najrazličnejših podpor in so jim bile težave zime olajšane d o skrajnosti. Ker pa s snegom ne skopni tudi beda ter s pomladanskimi rožicami še ne zraste za vse reveže dosti kruha, zato akcijski odbor za zimsko pomoč zbira prispevke za take podpore, ki bodo od njih imeli reveži trajne koristi in bo ta dela dolga leta uživala vsa Ljubljana. Vsa Ljubljana pa tudi ve, da javna dela v tako hudi zimi niso mogoča!

Športne vesti

Važen in odločen sklep Slovenske atletske zveze. Pri svoji zadnji seji so odborniki Slovenske atletske zveze sprejeli važen in načelen sklep, po katerem naša vrhovna atletska reprezentanca ne bo dovolila svojim tekmovalcem oditi v Carigrad in tam nastopiti pri teku čez drn in strn v okviru tekem balkanskih držav. Slovenska atletska zveza se je za ta sklep odločila zaradi tega, ker doslej še ni dobila izplačane podpore v znesku 36.000 din, kar ji gre kot prispevek za vzdrževanje atletskega trenerja. Slov. atletska zveza se je za ta skrajni sklep odločila zaradi tega, ker so vse intervencije in prošnje na pristojnih mestih bile zastojne.

Sklep je tako važen in tako odločen, da ga doslej ni sprejela niti ena športna instanca pri nas. Moramo pa priznati, da je delno upravičen. Med tem ko dobivata Zagreb in Belgrad svoj prispevek za atletskega trenerja redno vsak mesec, moramo Slovenci neprestano prositi in molodovati, da se nam da to, kar Zagreb in Belgrad dobiva brez vsake intervencije in prošnje.

Kar je znano, se je pri zadnjem teku čez drn in strn, ki je bil obenem izbirno tekmovalje naših tekmecev za sestavo državne reprezentance in za nastop v Carigradu, plasirali na prvih šest mest samo slovenski tekaci. Prvi je bil sicer zagrebški Slovenec Jože Kotnik, naslednja mesta vse do šestega pa so zavzeli tekaci člani Slovenske atletske zveze. Tekmovalci bi po sporedu morali odpotovati v Carigrad že prihodnjo sredo, t. j. 20. t. m. Zankrat pa je odhod naših tekmovalcev še negotov. Prepričani smo, da bodo pristojne oblasti razumele oster sklep našega vrhovnega atletskega foruma in bodo brez nadaljnega ugodile upravičenim zahtevam naših atletov.

Sklep je kakor rečeno oster in bo nedvomno močno prizadel predvsem naše tekake, ki so se z velikim veseljem in pridnostjo pripravljali za svoj letošnji nastop v Carigradu. Naši tekaci so, po prvem nastopu sodeč, v odlični formi in bi izostanek naših tekmecev nedvomno pomenil toliko, da bi morala Atletska zveza kraljevine Jugoslavije svoje sodelovanje v Carigradu sploh odpovedati.

Ob tem sklepu pa stoji vsi naši atleti trdno za svojimi vrhovnim forumom in ta sklep odobravajo. Če Zagreb in Belgrad lahko nemoteno dobivata svoje prispevke, čemu tega ne bi imela Ljubljana. Pri nešteti srečanjih in dvobojih smo ravno Slovenci pokazali, da prednjačimo i pred Zagrebom i pred Belgradom, dasi ne dobivamo tega, kar dobivajo drugi.

Maribor

Drevi bo velik koncert APZ pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije. Kdor še nima vstopnic in programov, naj si jih takoj preskrbi, da ne zamudi slavlja slovenske pesmi, ki jo bo izvajal najboljši njen interpretator — Akademski pevski zbor v Ljubljani. — Rojaki! Zavedajmo se, da je bila slovenska kultura zgrajena z žrtvami ter imejmo spoštovanje pred njo in njenimi očeti. Čeprav nimamo iz dobe čitalne grandioznih del, so vendar ista lepa in — naša. — Blagajna bo zvečer poslovala v dvorani. Prosimo, ne hodite med odmorom v stranskih prostorih.

Murska Sobota

Težke posledice zime v Prekmurju. Letošnje zime, kakršne ne pomevijo niti starejši ljudje, kar noče biti konec. Malo topleje vreme je sicer sneg stisnilo, vendar ga je še vedno skoraj pol metra. Mraz je od božica naraščal in je dne 15. februarja živo srebro v toplotnem zdrknilo na —28 stopinj Celzija. To je bil tudi najmrzlejši dan v letošnji zimi v Prekmurju. Takšen mraz pa ne bo ostal brez posledice in bo najbolj prizadel kmet. Od mraza bodo močno trpeli vinogradi in sadovnjaki. Že zdaj, ko se ne da niti točno določiti, je videti dosti sadnega drevja, ki je popolnoma pozeblo. Predvsem lahko rečemo za marelice in breskve, da so skoraj stoodstotno pozeble. Tudi z lahtnimi hruskami ni dosti boljše. Prav tako so pozeble tudi nekatere vrste jabolk. Nevarnost je tudi za žitarice, če ne bo sneg kaj kmalu skopnel. — Še hujšo katastrofalno škodo na sadnem drevju pa je naredil divji zajec. Od vseh strani pripovedujejo in prihajajo poročila, da je sadno dreve popolnoma ogolodano. Zalosten je pogled v sadovnjak, ko stojijo sadna drevesa ko okostnjaki in so nima priča zajeze zalege. Nič ne pričakoval, da bo ta nedolžna dolgoouha živalca tako neusmiljeno uničila drevo za drevsom in cele sadovnjake. Tudi starejšim drevsom, namaznim s smrdljivim mazlom, ni bilo prizanešeno. Teško in hudo bo pri sru kmetu, ko bo spomlad dvignil sekuro, ko bo v sadovnjakih zapela ta pesem in bo uničila dolgoleten trud. Nič ne mu ne bo povrnil škode, ker ni imel dreves en meter in pol visoko zavarovanih in ker je verjetno zamudil že osemindvejni rok za prijavo. Ljudje se sprašujejo, koliko časa bodo smeli še nekatere lovski športniki gojiti svoj šport na hrstu revnega kmeta. Škoda bo ogromna in je nihče ne more popolnoma povrniti.

Smučarske tekme ljubljanskih obveznikov telesne vzgoje. Mestni odsek za telesno vzgojo je letošnjo zimo priredil smučski tečaj za obveznike telesne vzgoje, ki prihajajo v ljubljanski občini. Za zaključek temu tečaju priredi odsek v nedeljo, dne 17. t. m., izlet v Planico, združen s tekmovalnim obveznikov v alpski kombinaciji. Za tekmovalje se je prijavilo 71 obveznikov, izlet se bo pa udeležilo okrog 120 obveznikov. Predvsem ima izlet v Planico ta namen, da med obrtniškimi naraščajem zbudi čim večje zanimanje in veselje do zimskega športa, hkrati bodo pa tekme pokazale sadove smotnega dela ljubljanske obvezne telesne vzgoje. Udeleženci bodo tudi primerno poškodeni in zmagovalci raznih disciplin nagrajeni. Redni in revnejši obvezniki gredo v Planico na stroške občine, drugi pa plačajo tudi samo 17 din za četrtinsko vožnjo. Zbirališče je pred glavnim kolodvorom ob 5.10 ob vsakem vremenu, vrnejo se pa izletniki ob 20.36 v Ljubljano.

Od tu in tam

Kmejski minister dr. Branko Čubrilo-
vič je dal daljšo izjavo o gospodarski politiki vlade, zlasti pa o novih nalogah, ki jih je vlada namenila Privilegirani izvozni družbi in Ravnateljstvu za prehrano. Ti dve organizaciji sta regulatorja cen na tržiščih in se njun blagodejen vpliv je pozna. Trošarina na vino in žganje je sprva razburila duhove, ki so se pa že začeli ohlajati, čim so se pokazale dobre posledice posredovanja Prizada. Odkupne cene so se dvignile in s tem so obvarovani škodo pridelovalci. Prav tako je ravnateljstvo za prehrano skupaj z Gospodarsko slogo na Hrvaškem uredilo cene na živilskem tržišču in oskrbelo pasivne kraje s hrano. Minister dr. Čubrilo-
vič misli, da bo morala država čedalje bolj posegati v gospodarstvo, če hoče, da je dogodki današnjih časov ne bodo našli nepripravljenosti.

Dva profesorja za isti predmet sta se znašla na zagrebški medicinski fakulteti. Govorilo se je, da bo stari profesor dr. Popović vpokojen, med tem pa je profesorji zbor že izvolil naslednika v osebi dr. Prica. Toda vpokojitve Popovića ni bilo, pa tudi ne potrditve imenovanja dr. Prica od strani bana. »Hrvatski dnevnik« pravi, da ban ni dolžan potrditi vsakega profesorja, katerega univerzitetni svet potrdi, posebej pa ban ni moralno dolžan tega storiti, ker je znano, pod kakšnimi razmerami in kakšni ljudje so bili prejšnje čase postavljani za vsučiliške profesorje.

Banska oblast še naprej vneto zatira ves tisk, ki je širil mržnjo proti drugim ljudem ali narodom in je zlorabljal tiskovno svobodo. Najprej je bilo ukinjeno glasilo frankovcev, kmalu nato pa tudi tednik Vladimirja Radića, sina pokojnega Stjepana Radića. Končno je prišel na vrsto tudi list »Srpska riječ«, katero so izdajali Srbi, ki so bili večinoma prišli iz vrst prijateljev dr. Stojadinovića. Ta list je pisal zelo ostro proti razmeram v banovini Hrvatski in je s tem po mnenju hrvaških oblasti širil sovražnost in mržnjo.

Desidentske skupine srbskih politikov so začele znova poživljati svoje delovanje med ljudstvom. Tako je prišla v javnost iz krogov demokratičnih izključencev dr. Ribarja, dr. Ikončiča.

Na tri leta robije je bil pred sodiščem v Ohridu obsojen učenec šestega razreda gimnazije Hasan Ahmetović, ki je bil pred mesecem streljal na svojega profesorja Jožeta Kralla in ga težko ranil. Ahmetović je bil precej slab dijak. Kritičnega dne je vzel doma od svojega strica samokres s seboj v šolo. Pred sodniki je pojasnjeval to svoje dejanje rekoč, da si je sam mislil vzeti življenje, toda spotoma si je mislil, da bi bilo dobro, če bi prej ubil katerega izmed profesorjev. Sredi nemeškega poka pa je pristopil k profesorju Krallu in od dal nanj dva strela. Profesor Krall, ki je po rodu iz Novega mesta, je bil težko ranjen, vendar je rano prebolel, čeprav mu je en strel prebil želodec. Sodišče je Ahmetovića obsojilo zaradi zločina na tri leta robije. Seveda bo temu sledila tudi disciplinska kazen, namreč izključitev iz vseh srednjih šol v državi.

Naglo topljenje snega je povzročilo poplave v mnogih delih Srbije in v Sremu. Zlasti Morava se je naglo dvignila in prestopila bregove. V enem samem dnevu je Drava narasla za dva in četrt metra nad normalo in je tudi preplavila več zemljišč. Ni pa verjetno, da bi prišlo do večjih ali celo katastrofalnih poplav.

Belgrajska občina je že dobila precej novih avtobusov, ki bodo vzdrževali osebni promet v mestu zaradi pomanjkanja tramvajskih voz. Večina novih avtobusov je bila kupljena v tujini in sicer največ v Nemčiji, nekaj v Belgiji, nekaj pa tudi pri tvrdki »Automotazha« v Ljubljani. Vsi avtobusi imajo po 50 prostora. Občina bo čez nekaj mesecev dobila še več drugih voz. Tako bo izpopolnila svoj vozovni park, kajti pri pogostih tramvajskih nesrečah so dognali, da so vozovi preveč zasedeni, povrh pa je večina voz že stara in tako obrabljena, da pomenijo resno nevarnost za potnike. Sedanjim belgrajski župan Vojin Gjuričić je zato odločil, da bo občina takoj uredila mestni cestni promet in bo žrtvovala za to okrog 30 milijonov dinarjev.

O trenjih med bosanskimi muslimani obširno razpravljajo hrvaški časopisi. Spor se vodi v glavnem med sedanjim ministrom dr. Džerferjem Kulenovićem in med nekdanjim ministrom dr. Behmenom. Prvi spor med njima je bil zaradi lista »Pravda«, ki je bil edino službeno glasilo muslimanske politične organizacije. Sedaj se pa tudi drugod kažejo spori. Tako je bil nedavno imenovan za župana v Banjaluki neki Tabaković, o katerem pa so izvedeli, da je Behmenov človek šele potem, ko ob prevzemu županiških dolžnosti ni poslal pozdravne brzojavke dr. Kulenoviću. Po drugi strani pa se poganjajo Behmenovi ljudje tudi za spremembo v sarajevski občini, katero drže v rokah dr. Kulenovičevi ljudje. Kaže pa, da tu ne bodo uspeli. Glede stališča do nadaljnjega ureditve države se dr. Kulenović še ni točno opredelil. Ureditve treh avtonomnih enot je odklonil, ne ve se pa, kakšno stališče zavzema do predlogov, naj bi se v okviru tretje srbske enote dala Bosni in Hercegovini posebna pokrajinska avtonomija, kakor še nekaterim drugim srbskim pokrajinam. Hrvatske pravijo, da muslimani s tako polovičarsko rešitvijo njihovih zahtev ne bodo zadovoljni.

Iz vasi Miholjanov pri Banjaluki se bo v kratkem oddelila tudi druga skupina italijanskih naseljencev, katere je pokojna Avstrija naselila pred šestdesetimi leti v te kraje. Že pred dobim mesecem je odšla prva skupina, sedaj pa se pripravljajo na odhod druga skupina, v kateri je trideset družin. Vse te družine se bodo naselile v okolici Rima na osušenihi močvirjih. Zadnja skupina pa bo krenila pozneje, spomladi, ko bodo svoja posestva prodali. Tako bo izginila iz banjalučke okolice vsa italijanska kolonija.

Ukinite sprejemne izpite za vstop iz meščanske šole v srednje strokovne šole!

Prizadevanje društva »Sola in dom«, da bi se krivični ukrepi o sprejemnih izpiti ukinili

Ljubljana, 16. marca.

Na podlagi odredbe ministra za trgovino in industrijo, katero je predpisal dne 22. jan. 1940 z br. VI. 2830 uredba o polaganju izpita absolventov meščanskih šol na višje srednje šole, se je zglasila dne 8. marca 1940 deputacija predsednikov društva »Sola in dom« za meščanske šole v Ljubljani in okolici ter ga prosila za pomoč proti izdani uredbi. Istočasno je deputacija izrazila željo, naj se podaljša rok veljavnosti učnih knjig od dosedanjih 4 na 10 let ter mu predloži spomenico naslednje vsebine:

SPOMENICA

o sprejemnih izpiti absolventov meščanskih šol na trgovske akademije, dvorazredne trgovske šole, ženske strokovne učiteljske šole, pomorske trgovske šole in srednje tehniške šole.

Pravila o polaganju dopunskih izpitov učenika gradnjanskih šol na savišnim ispitom, koji žele da se upišu u prvi razred trgovačke akademije, dvorazredne trgovačke škole, ženske stručne škole, pomorsko-trgovačke akademije i srednje tehničke škole. — Služb. nov. 8. II. 1940 br. 30—VIII.

Minister za trgovino in industrijo je predpisal dne 22. jan. 1940 z br. VI. 2830 gornja pravila o polaganju izpita. Proti tem pravilom najodločneje ugovarjamo iz naslednjih razlogov:

1. Ze sam naslov »Pravila o polaganju dopolnilnega izpita« zavaja v zmoto, ker ta izpit ni nikak dopolnilni izpit, ampak sprejemni izpit, ki da pravico učenecem za vstop v zgoraj navedene šole.

2. S temi pravili je ves ustroj šolstva preobrnjen, saj ima meščanska šola namen pripravljati učenca na trgovske, obrtno-industrijske ali kmetijske življenjske poklice s tem, da jim daje zaokroženo praktično znanje in jim razvija ljubezen do teh poklicev, poleg tega jih pripravljata tudi za srednje strokovne šole. (§ 1 zakona o mešč. šolah.) S temi pravili je pa kršeno osnovno načelo, ker daje prednost absolventom štirih razredov gimnazij. Tem absolventom ni potrebno za vstop v zgoraj navedene šole polagati izpita, nasprotno morajo pa absolventi meščanskih šol polagati izpit iz posameznih predmetov v obsegu gradiva štirih gimnazijskih razredov, dasi imajo meščanske šole svoj specialni zakon in svoj posebni učni načrt, po katerem so v prvi vrsti poklicane dajati naraščaj omenjenim šolam.

3. S takimi pravili se jemlje ugled meščanskim šolam in jih zapostavlja. Stariš bodo otroke raje pošiljali v gimnazije, ki imajo namen pripraviti jih za visokošolski študij, ne pa za strokovne šole, za kar so v prvi vrsti poklicane meščanske šole. Splošna zahteva je, da se gimnazije razbremenijo. S takimi pravili se to ne bo zgodilo, ker se daje pač prednost absolventom štirih razredov gimnazij.

4. Znano je, da se prijavi za vpis v stro-

kovne šole po večini najslabši učenci gimnazij, dočim vstopajo v te šole najboljši in najsposobnejši učenci meščanskih šol.

5. Dognano je, da sprejemni izpiti navadno ne pokažejo jasne slike o učenčevem znanju, njihova sposobnost se spozna šele v teku študija. Zato je vsak sprejemni izpit dvomen, ne glede na to, da učenec s tem, ko je napravil izpit, še ni sprejet v šolo.

6. V pravilih so navedene ogromne pristojbine za izpit, plačati jih bodo morali socialno najšibkejši sloji. Meščanske šole obiskujejo po mestih otroci delavcev, obrtnikov in nižjih uslužbencev, ki nimajo sredstev za drago šolanje v drugih zavodih, na delu pa poleg teh še otroci kmetov, ki ne morejo pošiljati otrok v gimnazije. Z ozirom na to je tudi šolnina na meščanskih šolah veliko nižja kot na srednjih šolah. Iz tega razloga so pravila nesocialna, pogrešna in krivična. Omenjamo naj še to, da so se v nekaterih strokovnih šolah profesorski zbori sami izjavili proti izpitu in taksam.

Z ozirom na navedeno zahtevamo, da se pravila takoj ukinejo.

SPOMENICA GLEDE UČNIH KNJIG.

Učne knjige se po naših šolah prehitro menjavajo, uporabna odobritev učne knjige traja le štiri leta. Ta doba je pa vsekakor prekratka; trajala naj bi vsaj 10 let. Ta predlog podpiramo z naslednjimi dejstvi:

1. Tudi naš narod je zajela denarna kriza in socialno šibkejši sloji ne morejo svojim otrokom nabavljati potrebnih učnih knjig. Mnogo šolskih uprav je iz razpoložljivih sredstev nakupilo učne knjige za šolsko knjižnico iz razloga, da pomaga najrevnejšim učenecem. Te knjige pa po preteku štirih let niso več v veljavi, tako je njihovo nadzvo socialno skrbstvo za revne učenice prišlo ob veljavno.

2. Tudi je znano, da ravno najrevnejši sloji imajo najštevilnejšo družino. Ako bi imele učne knjige daljši rok veljavnosti, bi lahko taka večja številna družina uporabljala te učne knjige eden za drugim. V današnjih časih bi pa kmalu za vsakega otroka bila že nova izdaja, tako da starši slabšega gnotnega stanja ne morejo zadostiti zahtevam šoloobveznih otrok. Iz teh in sličnih razlogov prosimo vrhovno oblast, da upošteva in pokaže svojo uvidevnost in podaljša uporabo šolskih knjig na 10 let.

Gospod ban je deputacijo prijazno sprejel ter ji obljubil vsestransko pomoč s pripombo, da so učenci meščanskih šol sposobni, ne da bi polagali posebni izpit, za nadaljevanje višjih strokovnih in trgovskih šol.

Predsedniki društva »Sola in dom« za mešč. šole v Ljubljani in okolici.

Celjski trgovci zahtevajo avtomatsko centralo

Celje, 15. marca.

Snoči so imeli v Narodnem domu svoj redni letni občni zbor celjski trgovci. Zborovanje je vodil predsednik Združenja g. Stermecki Rudolf, ki je podal prav zanimivo poročilo o gospodarstvu v preteklem letu. Sade je dosegel ob dobri letini ugodne cene na domačem in tujem trgu. Posebno razveseljivo je, da so se zvišale cene hmelju, in sicer od 25 na 60 din. Velik zastoj je nastal takoj v pričetku vojne v denarnih zavodih in je zelo kvarno vplival na razvoj trgovine in prav tako na denarne zavode, ker jim ljudstvo ni zaupalo svojega denarja. Cene življenjskim potrebščinam so narasle, začelo je primanjkovati denarja, cene so poskočile. Izšle so razne stroge uredbe o cenah in napovedali so najstrožjo kontrolo nad cenami. Postavljeni so bili odbori za pobijanje draginje in brezvestne spekulacije. Predsednik je poudaril, da v Celju ni bilo nobenega primera, da bi oblast nastopila proti kakemu trgovcu, kar pomeni, da je Celje v trgovskem pogledu solidno.

Trgovci so pričakovali, da se bodo zaradi draginje zvišale tudi plače drž. nameščencem. Za sedaj še ni nikakih znakov, da bi se to zgodilo. To negativno vpliva na trgovino in gospodarstvo. Sedaj je izšla uredba o minimalnih mezdah trgovskih in zasebnih nameščencih. Predsednik je dejal, da so se trgovci radi odzvali pozivu te uredbe in zopet zvišali plače, na drugi strani pa je zopet opozoril vse trgovce, ki tega še niso storili, da store čimprej.

Tudi lani se je združenje borilo za avtomatsko telefonsko centralo v Celju. Nedeljsko časopisje je prineslo vest, da pride sedaj Celje na vrsto. Včeraj je bilo v Belgradu zastopstvo celjske mestne občine, ki je v tej stvari tudi posredovalo.

Nato je predsednik govoril o pomanjkanju sladkorja, petroleja in bencina, o novi reformi davčnega zakona, o težavah z Narodno banko zaradi deviz itd. Gernarj se je že več let boril za ponovno uvedbo carinarnice v Celju, ki je bila 1. januarja letos tudi vpostavljena. Izrekel je zahtevalo senatorju g. A. Mihelčiču, ki je z vztrajnostjo delal za to pridobitev.

Tajniško poročilo je podal g. Blaž. Združenje ima 201 moških članov in 145 ženskih članic. Na novo prijavljenih obratov v preteklem letu je bilo 23, v obrtnem registru izbrisanih obratov pa 29, od teh 6 zaradi smrti. Pisarna vodi tudi vse posle Bolniške blagajne ter višjega zavarovanja TBSP v Ljubljani.

Prav ugodna je finančna stran Združenja. Združenje ima 447.192,96 din gotovine in se je ta postavka zvišala v enem letu za 42.942,88 din. Dohodkov je imelo Združenje 166.171,49 din, izdatkov 123.228,61 din. Čisto premoženje Združenja znaša 967.528,21 din.

Odbor je dobil razrešnico s pohvalo. Nato je bil sprejet proračun za leto 1940. Predvideva 63.000 din dohodkov in 94.720 din izdatkov. Prihodki znašajo 31.720 din, ki se krije iz članarine, ki naj znaša po 40 din za vsakega člana, družabnika, prokurista in poslovodjo, dalje po 20 din za vsakega kvalificiranega nameščenca, 15 din za vajenca in 10 din za nekvalificirano osebo, med tem ko naj članarina pri dd., d. z o. z., društvi in zavodih znaša dvojni znesek.

Samostojni predlogi uprave

Uprava predlaga, da se tudi za šolsko leto 1939-40 ustanove po tri nagrade za učence Trgovske nadaljevalne šole v Celju, ki bodo izdelali z odličnim ali prav dobrim uspehom. Skupne nagrade znašajo 1050 din.

Uprava se pooblašča, da sme tudi l. 1940 znižati članarino onim, ki so obubožali, onemogli

ali pa zaradi drugih izrednih razmer ne morejo plačati članarine.

Skupščina zahteva kar najbolj energično, da se v Celju brez odlaganja ustanovi avtomatska telefonska centrala, ki je bila že večkrat obljubljena na merodajnih mestih. Telefonske razmere so posebno v zadnjem času z ozirom na preobremenitev aparatov od dne do dne slabše. V Celju naj se napravi tudi centrala za vsa štiri zdravilišča, ki gravitirajo v Celju.

Prav živahna debata je postala pri slučajnostih. Posebno so se trgovci pritoževali zaradi krošnjarstva. Krošnjari preplavljajo naše kraje in škodujejo legalni trgovini. V Celju se dnevno shaja po 100 krošnjarjev, ki nakupujejo blago in trgujejo z najrazličnejšimi predmeti. Okrajna načelstva dajejo dovoljenja za krošnjarijenje z manufakturo kar povprek. Krošnjari raznašajo nerazne in alarmantne vesti in razburjajo mirno prebivalstvo. Nekaterim krošnjarjem so v zadnjem času dokazali tudi več tatvin, nakupov in razpečevanje sumljivega in ukradenega blaga. Vsem je znano pohajkovanje zloglasnega, včeraj aretiranega razbojnika Haceta v celjski okolici, ki je v celjskem območju izvrševal tatvine, ukradenega blaga pa nosil krošnjarjem. Predlagano je bilo, da stori skupščina vse potrebno in intervenira na merodajnih mestih, da se temu naredi konec.

Na letošnji skupščini so bile volitve novega odbora za dobro treh let. Za predsednika je bil izvoljen veletrgovec g. Rudolf Stermecki. Za podpredsednika gg. Jagodič in Dobovčnik. Člani uprave: Lukas, Mislaj, Plave, Lečnik, Ravnikar, Martičič; v nadzorni odbor kot člani: gg. Kramer, Nardin, Poženel; speccerjski odesk: Jagodič, Fazarinc, Golmayer, Šafar in Ravnikar; v manufakturni odesk: gg. Stermecki, Dobovčnik, Sentjurc, Mislaj, Šumer; v častni odbor gg.: Stermecki, Dobovčnik in Kramer.

Skupščina je sprejela predlog, da bi se ukinili v Celju tri kramarski sejmi.

Prvenstvo Maribora v rokoborbi

15. in 16. t. m. bo v Mariboru prvenstvo Maribora v rokoborbi. Nastopila bosta dolgoletna tekmeča SSK Maraton in Pekovski športni klub, ki sta se za ta nastop temeljito pripravila. Iz obeh klubov so izšli letošnji državni reprezentanti, kakor Ivanič, Verbošt od Maratona ter Fišer in Pirher od PSK. V bantam kategoriji nastopajo od Maratona brata Dolinšek in Ajd, od PSK brata Rezman in Lepenik. V lahki kategoriji nastopajo od Maratona Robič in Babič, od PSK pa Kozič, v welter kategoriji se z velikim zanimanjem pričakuje nastop državnega reprezentanta Ivaniča od Maratona, ki se je pravkar vrnil iz Carigrada, kjer je zastopal zelo uspešno barve naše države. Nadalje bodo v tej kategoriji nastopili Vobič, Ules, Veršovšek za Maraton ter Jazbinšek za PSK. V srednji kategoriji nastopa za Maraton lanskoletni državni prvak Verbošt ter Blatnik; v polteški kategoriji bo borba med državnim reprezentantom in članom PSK Fišerjem ter Maratoncem Orešnikom. V teški kategoriji bo zanimivo srečanje med večletnim državnim prvakom Pirharjem (PSK) ter Vidicem (Maraton). V petek 15. t. m. bodo samo interne predtekmice v prostorih SSK Maratona v Miklošičevi ulici, v soboto pa bodo javni končni nastopi v Zadrugi gospodarski banki.

Naročajte Slovenski dom!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura	na jutranjem	na popoldnem	na večernem	Relativna vlažnost	Velikost oblakov	Veter	(amer. la kos)	Pada-vine
Ljubljana	167	96	-2.1	55	7	NE ₂	—	—	—	—	—
Maribor	764.1	30	-6.1	10	3	0	—	—	—	—	—
Zagreb	751.7	70	-3.0	90	10	NW ₂	130	dež	—	—	—
Belgrad	745.0	40	-8.0	60	10	NE ₂	—	—	—	—	—
Sarajevo	748.3	130	5.0	90	6	SW ₂	0.3	dež	—	—	—
Vis	757.7	150	6.0	90	5	NW ₂	2.0	dež	—	—	—
Split	750.9	160	11.0	80	10	SE ₂	0.4	dež	—	—	—
Kumbar	752.4	150	14.0	70	1	S ₂	—	—	—	—	—
Rab	759.3	190	7.0	90	6	NE ₂	0.1	dež	—	—	—
Dubrovnik	755.0	150	10.0	90	8	W ₂	6.0	dež	—	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, stanovitno in zmerno hladno vreme. Najnižja temperatura na letališču —6.6 stop. C.

Koledar

Danes, sobota, 16. marca: Čirjak.
Nedelja, 17. marca: Cvetna nedelja.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjani trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal v soboto od 8 zvečer do ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta št. 15, II., telefon 32-8.

Treznostno zborovanje

bo na cvetno nedeljo ob 10.30 v Frančiškanski dvorani. Govore: primarij dr. Valentin Meršol: Alkoholizem in zdravje; prof. Etbin Bojc: Alkoholizem in treznost naroda. — V imenu mladine govori akademik Poženel. Nato bodo sledili nagovori zastopnikov oblasti in na koncu bo sprejeta resolucija.

Vsi, ki čutite potrebo, da se naš narod strezni, vljudno vabljani, da pokažete s svojo udeležbo resno voljo, da pridemo do zaželenega cilja.

Poskusite izborno novo bok pivo Pivovarne Union, ki je od danes naprej v prometu.

O novem železniškem mostu preko Save v Zagrebu bo predaval načelnik generalne direkcije drž. žel. g. inž. Emil Kriek iz Belgrada. — Združenje jugosl. inž. in arch., sekcija Ljubljana, vabi na to predavanje, ki bo v sredo, 20. marca ob 20 v društveni predavalnici na Kongresnem trgu 1-II. (Kazina). Predavanje bodo pojasnjevale skiočne slike.

Dražbo za dobavo gramoza, peska in kamna za posipanje cest je razpisala mestna občina ljubljanska v »Službenem listu«, kos 19, dne 6. marca in do dražba 29. marca.

Liubliansko gledališče

DRAMA. — Začetek ob 20.

Sobota, 16. marca: »Asmodej«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Nedelja, 17. marca: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene od 10 din navzdol.

Ponedeljek, 18. marca: »Severna lisica«. Premiera. Premierski abonma.

Torek, 19. marca: »Asmodej«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Sreda, 20. marca: »Strahopetec«. Red B.

Četrtek, 21. marca: Zaprto.

Petek, 22. marca: Zaprto.

Sobota, 23. marca: Zaprto.

OPERA. — Začetek ob 20.

Sobota, 16. marca: »Adriana Lecouvreur«. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 17. marca, ob 15: »Nižava«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol; ob 20: »Frasquita«. Izven. Gostovanje gospe Zlate Gjungančeve.

Ponedeljek, 18. marca: »Adriana Lecouvreur«. Izven.

Torek, 19. marca, ob 15: »Pri belem konjičku«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »Traviata«. Izven. Gostovanje gospe Zlate Gjungančeve, Josipa Gostiča in Borisa Popova.

Sreda, 20. marca: Zaprto.

Četrtek, 21. marca: Zaprto.

Petek, 22. marca: Zaprto.

Sobota, 23. marca: Zaprto.

Po znižanih cenah od 20 din navzdol izven abonmana bodo uprizarili v soboto delo francoskega pisatelja, člana Akademije, Mauriacovea »Asmodeja«. To je edina igra slovitega pisatelja. Igra ima vizvrstni interpretaciji naših igralcev enega izmed najmočnejših uspehov v letošnji sezoni. Igrali bodo: Šaričeva, Sever, Simičičeva, Gabrijelčičeva, Jan, Lipah, Presetnik, J. Boltarjeva in Starič.

Moderna komedija, ki im za snov zabavne težave skrivaj poročene osmoške, je Bekelijeva »Neopravičena ura«, ki že drugo sezono polni gledališče z nad vse zadovoljnim gledalci. Zabavni prizori v dekliske miliceji in na domu mlade »grešnice« Lili vzbujajo mnogo smeha in odobravanja. V glavnih vlogah: Levarjeva in Kralj.

Franc Herczeg spada med najbolj znane madžarske pisatelje. Njegova tridejanska komedija »Severna lisica«, kaže okretnost in duhovitost francoskih komedij. Dejanje se razpleta v zakonskem trikotniku in je posebno zanimivo zaradi fino orisanega psihološkega razpleta. Igrali bodo: Mira Danilova, Kralj, Gregorin, Vida Juvanova in Drenovec. Režiser: prof. Šest.

V nedeljo popoldne se bo uprizarila uspešna veristična opera »Nižava«, ki je najboljšo d'Albertovo drsko delo. V naši uprizaritvi je vzbudilo prav lepo pozornost. V glavnih partijah nastopijo: Basičeva, Marčec, Janko, Banovec, Dolničar, Orel, Ribičeva, Španova, Poličeva in Poljanarjeva. Režija je Frelhova, dirigent: dr. Švara.

V nedeljo zvečer bo gostovala Zlata Gjunganec v najuspešnejši letošnji opereti, Leharjevi »Frasquita«, kjer je skupno z našim priljubljenim tenoristom Franciom opetovano žela izreden uspeh ob trajno razprodanem gledališču. Sodelujejo še: Barbičeva, Peček, M. Sanein in Rus. Režiser: inž. P. Golovini; dirigent: N. Štrifol.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 16. marca ob 20: »Gejša«. Premiera.
Nedelja, 17. marca ob 15 uri: »Neopravičena ura«. Znižane cene ob 20: »Gejša«.

NOVO

BOK PIVO

PIVOVARNE

UNION

V LJUBLJANI

JE OD DANES NAPREJ

V PROMETU

R. L. Stevenson:

Na Južnem morju

In pri vsem tem je bil njihov strah popolnoma brez vsakršnega temelja. Prav nič ne dvomim o tem, da so morali delati, lahko pa jamčim in sveto zatrdim, da so ž njim lepo, še več, sijajno postopali. Kajti čez leto dni sem se spet srečal s temi popotniki brez domovine slučajno na krovu »Janet Nicoll«. Prevoz jim je bil plačal Tembinok; ljudje, ki so bili brez belice v žepu so šli z »Aequatorja«, so se zdaj pojavili v novih oblekah, obloženi z blazinami in darovi na »Janet Nicoll« ter so povrhu privlekli s seboj še pravo skladišnico živil, od katerih so živeli med prevozom res prav kraljevsko. Končno sem jih celo videl, ko so se izkrcali v domačem pristanišču Reči moram, da je bila njihova žalost, ker so bili zapustili Apemamo, večja, kakor njihovo veselje ob svidenju z domačimi rojaki.

V nedeljo, 1. septembra smo se vozili začeti s severa v cikcakastem kurzu med plitvimi peščinami sem pa tja ter končno zavili v pristanišče. Bil je to dan zares vročega ekvatorskega sonca, vater pa je bil močan in hladen, in pilot, ki je ladjo z opazovališča naravnal v pristanišče, je zdrgetal, ko je spet skočil na krov. Laguna se je kodrala v tisoč in tisoč mavričastih malih valovih; stalno bobnenje morja je donelo z odprtega morja k sidrišču, in raztegnjeni, votli erp palmovega gozda se je bliskajoče pozibaval v vetru. Nam nasproti, prav nasproti kraja, kjer smo se bili zasedli, je bilo obrežje ovenčano s sedem do osem čevljev visoko teraso iz bele koral. To teraso pa so spet presegala raztresena in med seboj kaj nič skladna poslopja kraljeve palače. Na jugu se je priključevala vas, kompleks visokorastlih manjopov, in vas kakor tudi palača sta se zdeli izumrli.

Komaj pa smo spustili sidro, smo že opazili, kako so se mirno in opravkarsko prikazale na obrežju različne postave; odvezali so čoln in posadka je zavestala k nam, da bi spravila na krov kraljevo leseno lestvico. Tembinok je nekdo doživel nezgodo, zdaj pa se mu ne da več zaupavati svoje kraljevske osebe trhlenu orodju trgovskih ladij, ki plovijo po Južnem morju. Zato je dal napraviti nekakšno leseno ogrado, ki je pričvrščena na ladijski bok dokler ladja spet ne odplave. Ko je mostovo pričvrstilo ta aparat, se je vrnilo na kopno. Na krov ni emelo stopiti; prav tako pa je bilo tudi nam prepovedano, da bi se izkrcali; s tem bi si bili nakopali na glavo najmanj hud riziko, kajti kralj navadno osebno izdaja dovoljenja za izkrcanje. Sledil je odmor, med katerim smo velikemu možu na čast večerjo preložili. Ker nam je bila predigra z lestvico ustvarila nekakšno slutnjo tako o njegovem zaostanem životu kakor tudi o njegovem razumevanju, iznajdljivem duhu, je postala naša radovednost izredno velika. In zato smo gledali z občutkom, ki je mejil na razburjenost, proti obrežju, kjer je na terasi nenadoma kar zamrgoleto mož iz kraljevega spremstva, in odkoder se je kralj spustil v čoln. Vetr je čoln (lahka stvar) gonil naravnost proti naši ladji. Spretno je kraljeval krmar pristal tik ob naši ladji, previdno in nezaupljivo splezal po lestvici ter trdo stopil na krov.

Ni še dolgo tega, ko je kralj plaval v eni sami kepi tolšče, ki je zabrela slednjo potezo na njegovem obrazu in slednjo linijo njegovega života; samemu sebi si je bil v napoto in nadlogo. Kapitani, ki so prihajali k njemu na obisk, pa so mu svetovali, naj se začne sprehajati, in mož se je z uspehom oprjel zdravila, ki je sicer nasprotovalo vsem njegovim življenjskim navadam in tradicijam, ki so bile

v zvezi z njegovim visokim činom. Njegova obilnost je zdaj znosna; prej bi dejali, da je robusten kakor da je debel, njegova hoja pa je še vedno počasna, štorljajoča in slonovsko težka. Nikdar ne okleva in nikdar ne hiti, vedno opravlja vse svoje opravke in poše z enakim nepremakljivim in neporušljivim mirom. Vsakokrat, ko smo ga videli, so nas opozorili na bogati prirodni darovi, ki jih je imel po svoji zunanosti za gledališče: imel je kljukast nos kakor Dantejeva posmrtna maska, dolgo grivo črnih las, zapovedovalno se bliskajoče, predirne oči, — za neke vloge pri človeku, ki bi jih znal uporabiti brez dvoma naravnost neprepeljivi božji darovi.

Njegov glas se je ujemal z vsem, bil je kakor naračeno; oster, mogočen in grozoten je bil ter je imel zvok glasu kakor ga imajo morski ptiči. Tu, kjer ni nobene mode, in tudi ni človeka, ki bi jo vpe-ljal ali pa ki bi se ji prilagajal in jo kritiziral, hodi kralj, kakor sir Charles Grandison, »oblečen po evo-jem ercus«. Včasih nosi žensko obleko, včasih tudi morenareko uniformo; potem pa spet (in to največ-krat) nekakšen maskaradni kostum po lastni zamisli. Hlače in značilen suknič z lastavičnimi repi, krov in izdelava po najdragocenejši otokski krojaški maniri, material pa vedno sijajen, včasih zelen zamet, včasih pa tudi kardinalsko rdeča svila. Ta našemljenost mu izbornu pristojno, v ženskih oblačilih pa je videti preko vseh predstav in pojmov omnozen in grozoten. Tudi zdaj ga še vidim v strahovito jarkem soncu, samotnega, kakor postavbo iz pravljic E. T. A. Hoffmana, kako prihaja k meni.

Obiski na ladijskem krovu kakor ta, ki smo ga zdaj doživeli, so tvorili veliko in sicer najzabavnej-šo plat in vsebino njegovega življenja. Tembinok ni le vladar samodržec, on je tudi edini trgovec v svo-jih treh državah, Apemami, Aranuki in Kuriji — na vseh teh treh dobro obdelanih in rodovitnih otokih. Zetev taroja na teh otokih pripada poglavarjem, ki jo spet nato naprej razdele med svoje najbližje pri-vrženice; toda neke ribe in želve — katerih na Ku-riji kar mrgoli — kakor tudi vsa kokosoveka produk-cija, pripadajo edinole Tembinoku. »A'kopa plipadati meni«, se je izjavilo veličanstvo s široko kretnjo; in sicer jo preračunava ter prodaja na hiše. »Ti imeti kopca kralj?« sem elišal nekega trgovca, ko ga je vprašal »Jaz de, tli hiše imeti,« je odvrnilo nje-govo veličanstvo, »jaz mislim tli«. Odtod tudi trgo-vecki pomen Apemame, v kateri je vsa trgovina ore-dena v enih samih rokah; zato so se tudi tako mnogi belci zaman trudili in poskušali, da bi se tod ustalili; zato je treba ladja tako brižno očistiti in osnažiti, zato kuharji dobivajo posebna navodila in povela in se kapitanji emehljajo tako sladko, ko pozdravljajo kralja. Če je s sprejemom, ki mu je bil prirejen, in s hrano zadovoljen, se prav lahko zgodi, da ostane kar po cele dni na krovu, in vsak dan, da celo vsaka ura pomeni za ladjo dobiček. Tedaj niha med kabino, v kateri polagajo preden najbolj redke mesne jedi, in med tovariščem sem pa tja — tam pa uživa »shopping« v meri in na način, ki se spodob za nje-govo osebo. Med tem časom pa čepi nekaj njegovih podložnih in ponižnih spremljevalcev zunaj pred vrati ter čaka njegovega tudi najmanjšega namiga, ne-kaj njegovih žena pa se v čolnu, ki je pristal tik ob ladijskem boku, na kratki pešeni plitvini lagune prijetno pozibava. Pokrite so z blazinami in presti-raki, ki jih varujejo pred pekočim soncem in pred vročino, ter si krajšajo dolgčas kakor vedo in znajo. Strogi gospod pa se da od časa do časa omeščati, in tedaj smejo ženske priti na krov.

(Nadaljevanje.)

Obvestila

Član naše drame g. Gradiš-Daneš bo imel v začetku meseca aprila svojo jubilejno predstavo, na katero že danes opozarjamo.

»Koroška rožac« je naslov lepi romantični igri, ki jo bo Rokodelski oder igral na praznik svetega Jožefa ob osmih zvečer.

Teden vzgojnih večerov za starše na Državni poskusni ljudski šoli za Bežigradam. Danes zvečer bo zaključek; predaval bo prof. Rudolf Kobilica o temi »Vzgoja delavnosti in volje — temelja življenjske vzgoje«.

Razstava slik Matije Jame je odprta dnevno v Jakopičevem paviljonu od 9 do 18.

Izletniški vlaki ob praznikih. Do vpeljanega novega voznega reda bo vozil na Gorenjsko osebni vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.40, na praznike sv. Jožefa, velikonočni ponedeljek, vnebohod in binkošti ponedeljek kot izletniški vlak. Za po-vratak bo izletniški vlak oni, ki prihaja v Ljubljano ob 22.10.

Zaključno predavanje v društvu »Pravnik« bo danes v soboto ob 18 v zbornični dvorani univerze (I. nadstropje), prost vstop za vsakogar (dame in gospodje). Predava g. univ. profesor dr. Metod Dolenc o temi: »Zapriganje na našem jugu nekdanj in sedaj«. Po predavanju sestanek v gostilni Mrak na Rimski cesti.

Predavanje Pedagoškega društva. Drevi priredi Pedagoško društvo ob 6 v predavalnici Minera-loškega inštituta predavanje g. Miroslava Zora »Vzgojne oblike v skavtizmu«. Vstop prost.

Razpis zdravniških mest. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje eno mesto zdravnika-uradnika v Škofji Loki, eno mesto pogodbenega zdravnika specialista za otroške bo-lezni v Mariboru in po eno mesto pogodbenega zdravnika v Kostanjevici, St. Jerneju na Dolenjskem in Žužemberku. Rok za vlaganje prošnje je do 6. IV. 1940.

Na svojem koncertu, ki bo v ponedeljek, dne 18. t. m., ob izvajal pianist Marjan Lipovšek tudi domače avtorje, in sicer so na sporedu Premrl s svojimi Variacijami za klavir, Sivic s štirimi študi-jami v obliki male klavirske suite, od Osterca je vzel štiri miniaturre, od Škerjancja pa Tri noc-turna. Tako se je oddolžil domačim skladateljem eden naših najodličnejših pianistov-izvajalcev. Dela so prav gotovo zelo zanimiva in morejo zanimati naše koncertno občinstvo. Poleg navedenih skla-dateljev bo izvajal Marjan Likovšek Sonate Scar-lattija, Haydna in Beethovna, Debussyjeve Tri pre-ludije in kot sklepno točko svojega koncerta Cho-pinovi Dve etudi in Šerzo v b-molu. Koncert bo v veliki Filharmonični dvorani, začetek ob 20. Pred-prodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Franciškanski oder. Na svetno nedeljo ob 5 popoldne uprizorijo člani dramske družine Frančiškanske prosvete dramo v treh dejanjih in štirih slikah »Luč z gor«. Igra je prirejena po istoimen-skem romanu. Pohitte z nakupom vstopnic, ki so v predprodaji v trgovini Štiglič.

»Marija Ilona« s slavno Pavlo Wessely kot film v kinu Unionu! Ljubljanski kinoobčinstvo bo izredno veselo današnje premiere filma »Marija Ilona«, ker bo po daljšem presledku zopet videlo na filmskem platnu eno največjih evropskih film-skih umetnic, priljubljeno Pavlo Wessely. V tem filmu predstavlja Wesselyjeva zgodovinsko osebnost mlade Madžarke Marije Ilone, ki je v burnih revo-lucijskih letih živela na Dunaju, se zaljubila v avstrijskega zunanega ministra Schwarzenberga in posredovala med vodjem madžarskih upornikov

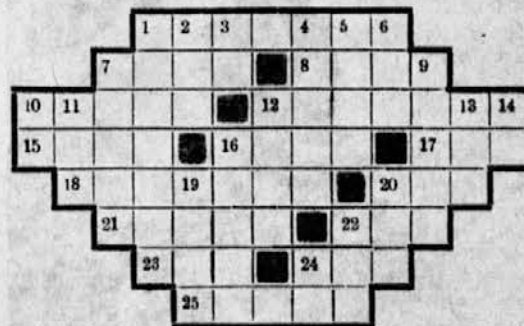
Košutom Lajošem in avstrijskim dvorom. Film je nežna ljubezenska romanca iz preteklih zgodovin-skih dni. Kreacija Pavle Wessely je tako odlična, da bo ostal film vsem gledalcem v neizbrisnem spominu.

Pedagoško društvo v Ljubljani priredi v soboto, dne 16. t. m. ob 6 zvečer v predavalnici Minera-loškega inštituta na univerzi predavanje »Vzgojne oblike v skavtizmu«. Predaval bo priznani skavt-ski delavec in organizator g. Miroslav Zor. V Vstop prost.

Jožefovanje v Studencih se bo tudi letos obhajalo

Praznik sv. Jožefa je padel letos v veliki teden. Zaradi tega so se pojavile v Mariboru in v Studencih govorice, da letos v Studencih ne bo Jožefovanja po starih tradicijah. Zaradi tega je izdalo cerkveno predstojništvo v Stu-dencih pojasnilo, da bo tudi letos proslava pa-trona Studenčanov sv. Jožefa tako, kakor druga leta. — Pač pa je okrajni čestni odbor v Ma-riboru izdal sedaj navodila glede postavljanja stojnic in šotorov na glavnih prometnih cestah v Studencih. To so Ruška cesta od Kralja Pe-tra trga do Studencev ter Aleksandrova cesta in Crtomirova ulica v Studencih. Na teh cestah in na občestnem svetu je prepovedano postav-ljanje stojnic in šotorov ter se bodo vsi pre-stopki strogo kaznovali. Šotori se smejo po-stavljati samo na prostoru, ki je v ta namen sedaj od občine prirejen pred cerkvijo v Studencih.

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Inscenator ljubljanske one-re, 7. Ni letos, 8. Kosilo, 10. Hunki kraj, 12. Suha žitna bulka, 15. Vrsta rdeče barve, 16. Ni mlad, 17. Pev-ka nota nižaj, 18. Ogrski kraj iz rodu Arpadov, 20. Snežne barve, 21. Matematični izraz, meja, 22. Močnata jed, 23. Mali lopov, 24. Lesena koliba, 25. Vrb kamniških planin.

Navpično: 1. Snov iz katere so razni ga-lanterijski predmeti, 2. Osebniz zaimek 3. Vprašal-nica, 4. Del avtomobila, 5. Vrsta cigaret 6. Ne mo-re govoriti 7. Strupena tekočina 9. Slovenski slikar mlajše generacije, 10. Ploskovna mera, 11. G banje, električna sila, 12. Postava tele-na oblika, 13. Po-poln brez poškodb, 14. Igralna karta, 18. Od-nadki, 19. Po njem se imenuje sara-evaška džamija, 20. Ši-rok ženski ovrtnik iz kožuhovine, 22. O-etni za-imek, 24. Učenje.

Kako se Finci bojujejo

Boj, ki so ga bili Finci z rdečimi napadalci, je bil popolnoma drugačen, kakor pa smo ga navadno vajeni. Sovjeti so razsipali z vsem: z municijo, ljudmi in vsem drugim vojnim materialom in se s slepo besnostjo zaganjali v Fince, da bi vsaj nekaj izsilili ter pokazali svetu »moč« svoje armade, v katero so začeli dvomiti že celo njihovi zavezniki, kar so na glas povedali. Sovjeti so hoteli hitro nekaj doseči, pri tem pa niso gledali na ogromne izgube.

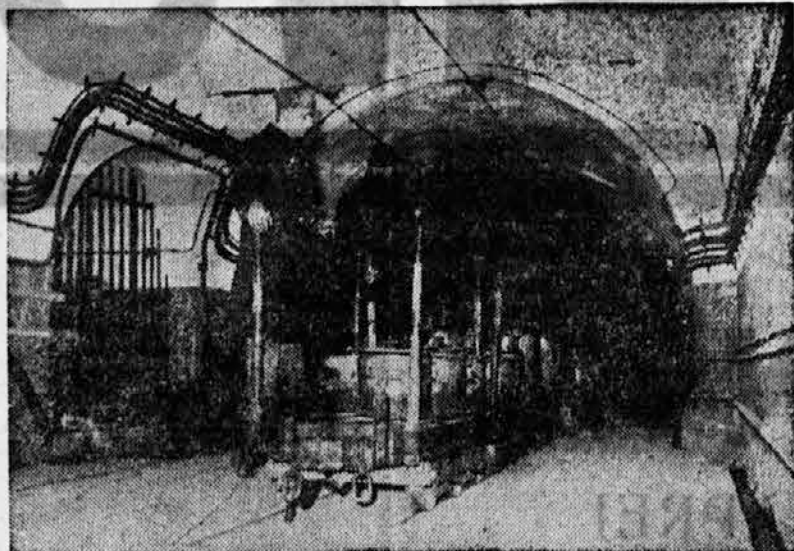
Pri Fincih pa nasprotno vidimo, kako čudovito so znali združevati moderno tehniko z zastarelo vojno taktiko, ki so jo uporabljali severnoameriški Indijanci. Skoraj vsi finski vojaki so Danijeli Boone ali pa Davy Crosketti in to po vzgoji in po nagonu. Vsak ima svoj »puukko«, finski nož, ki je dolg petnajst centimetrov in Finci so znani kot izredno spretni in hrabri v borbi na nož, ki ga znajo tudi okretno metati. So preizkušeni lovci in navajeni gozda od mladega. Pri bojevanju se poslužujejo zvijač guerilskega vojskovanja, prav tako spretno pa uporabljajo strojnice in brzostrelne topove. Najbrž je ni vojske na svetu, ki bi bila zmožna rabiti moderno orožje tako spretno in učinkovito v tej z gozdovi in jezeri pokriti deželi. Zato je razumljivo, zakaj se je mogla ta peščica Fincev tako uspešno upirati že skozi štiri mesece ogromni premoči rdečih napadalcev, ki premorejo tri ali štirikrat več ljudi in orožja.

Po časopisih beremo najrazličnejše stvari o dejanjih posameznih finskih vojakov. Tako je neki vojak dobil nalogo, da ponoči ugotovi moč sovjetskih čet, ki so se bile utaborile nasproti finski položajem. Našel je in označil mesta topov, poklal straže pri šotorih in se srečno vrnil. Ko

so Sovjeti videli, kako se finski vojaki smučajo, kakor da bi bili na smučkah rojeni, kako se drsajo in brzijo kakor veter med smrekami ter kako so oblečeni, so tudi sami prišli na misel, da to le ni tako neverjetna stvar in da se prav dobro obnese. Ker Sovjeti nič kaj ne zaupajo nevarnim finskih gozdovom se jih izogibljajo ter se raje poslužujejo v napadu zamrzlih jezer, čeprav je to bolj nevarno, ker se ne morejo zakriti. Tako poročajo časopisi, da se je odpravil izvidniški oddelk sovjetskih vojakov čez zamrzlo jezero. Na nasprotnem bregu pa jih je čakal finski vojak. Ko so bili že blizu in je videl, da mu ne morejo več pobegniti, je začel streljati. Ker se zaradi odprtega in popolnoma nezavarovanega prostora niso mogli nikamor skriti, so skoraj vsi obležali.

Pri Fincih je bil zelo razvit skavtizem in vsako leto so bile velike tekme, ki so se jih udeležili skoraj vsi mlajši moški. Vsak je moral najti v gozdu določeno mu pol, bodisi podnevi ali ponoči. Imajo izreden čut za orientacijo in se znajdejo v vsakem položaju ter se znajo zavarovati proti mrazu. Zaklonišča si hitro zgradijo iz smrekovih debel in jih tako spretno zakrijejo, da jih sovražnik šele na krajše razdalje opazi. Ko pade noč, začnejo vojaki voziti po ozkih gozdnih stezah hrano in strelivo v sprednje jarko. Finski vojak, ki je imel vse življenje v rokah sekuro, si zna takoj zgraditi zaklonišče, če je potrebno. Dočim Sovjetom močno primanjkuje šotorov in nimajo pojma o borbi zlasti v tako ostrem podnebju, se znajo Finci preskrbeti z vsem potrebnim in živeti najskromnejše, če je treba.

Iz takih ljudi je sestavljena finska vojska, ki je že v drugo branila svobodo domovine.

Električna železnica v neskončnih podzemskih rovih francoske Maginotjeve črte.

Borba za petrolejske vrelce v Iraku

Petrolejski vrelci v Iraku spadajo po svojem bogastvu na tretje mesto na svetu. Irak je pred svetovno vojno spadal pod Turčijo in je bil sestavljen iz zgornje in spodnje Mezopotamije, ki se razprostira od Male Azije do Perzijskega zaliva.

Takoj, ko se je pojavil motor, se je začela tiha, a ostra borba za iraški petrolej. Glavni tekmeči v tej borbi so bili Nemei in Angleži, pozneje tudi Francozi. Angleži so se najprej zavedli, kako veliko vrednost predstavlja iraški petrolej, posebno pa, kako veliko vlogo bo igral v bodočnosti. Tako je Anglija znala spretno izkoristiti vse priložnosti, da si je posrečilo nekaj let pred svetovno vojno vzeti v najem petrolejske vrelce. To se ji je posrečilo na ta način, da je poslala v Bagdad svojega vojaškega atašeeja, ki je imel tajno nalogo, da zaseje mržnjo in vstaje med turško oblastjo, kurdskega plemeni, katoliškimi Kaldejci in pravoslavniimi Asirci.

Po svetovni vojni

Po svetovni vojni so se dolgoletne sanje angleških kapitalistov izpolnile. Cim je Turčija stopila na stran zaveznikov, je Anglija spretno izrabila trenutek, da se polasti iraških petrolejskih vrelcev. Tako je brez bitke 11. marca 1917 zasedla Bagdad, tako pozneje pa še Mosul. Sanje angleških kapitalistov so se uresničile ne z vojaško pomočjo, ampak v prvi vrsti zaradi podkupljenih plemenskih poglavarjev. Pri tem jim je pomagal »Intelligence service«. Vso stvar je vodil legendarni polkovnik Lawrence »arabski sultan brez

kroner, kateremu se imajo Angleži zahvaliti za vse svoje uspehe.

Po končani svetovni vojni je Irak prišel pod angleški protektorat. Irak meri 301.802 kv. km in ima okrog 3 milijone prebivalcev. Pod angleško upravo so se krvave vstaje nadaljevale in Anglija je morala veliko žrtvovati za zmago, za katero se mora pa še posebno zahvaliti medsebojni mržnji med Arabci, Asirci in Kurdi. Asirci in veleposelniki so pridno pomagali Angležem, ker so videli v njih zagotovilo za ohranitev svojih posestev pred nemirnim in siromašnim iraškim prebivalstvom.

Leta 1921 je angleški guverner ustanovil prvo iraško vlado in tedaj šele je prenehala tiha borba med Francozi in Anglijo. Leta 1921 so kronali prvega iraškega kralja emira Fejsala (umrl je leta 1933). To je bil isti emir Fejsal, katerega je po neki vstaji pregnal iz Damaska general Garov, tedanji guverner Sirije.

Po dogovoru 30. junija 1933 je postal Irak »svobodna« država.

Kljub temu dogovoru je ostal Irak neke vrste polkolonija pod angleškim protektoratom, čeprav ima naslov svobodne države. Anglija je še nadalje obdržala svoje garnizije v Iraku za obrambo petrolejskih vrelcev.

Neki angleški humorist je rekel nekoč, ko so govorili o Iraku, »da angleški poslanik vedno pravčasno poroča iraški vladni svoje mišljenje. To se pravi, da iraška vlada nikoli nič ne začne brez pritrdila angleške vlade potom svojega poslanika v Bagdadu.

Petrolejski vrelci in njihova moč

Kakor zatirajo posebni strokovnjaki, so rezerve iraškega petroleja ogromne in so po bogastvu tretje na svetu. Prednjačijo jim samo še vrelci v Venezueli in Mehiki.

Glavni vrelci so okrog Mosula, kjer so v bližini tudi razvaline starega mesta Ninive. Poleg tega pa še severno od Bagdada in okrog mesta Kirkuka.

Proizvodnja iraških vrelcev pride danes na osmo mesto na svetu in je znašala leta 1937 skupno 4.314.000 ton, leta 1939 pa že skoraj pet milijonov ton. Z močnejšo racionalizacijo bi lahko še podvojili proizvodnjo petroleja. Angleži in Francozi se letos zelo trudijo, da bi pomnožili količino in najbrž bo znašala proizvodnja že letos še en milijon ton več.

Vprašanje prevoza petroleja

Vzrok, zakaj je bila proizvodnja petroleja v Iraku relativno najmanj izkoriščana, je iskati v težavah prevoza. Na železniški progi, ki veže Mosul s Perzijskim zalivom, prevozijo le en del petroleja v Anglijo. Zaradi razdalje in poleg tega tudi zaradi velikih stroškov prehoda skozi Sueski prekop so se Angleži odločili zgraditi nadzemno odvodno cev, ki veže petrolejsko središče Kirkuk s Sredozemskim morjem in so na ta način skoraj dvakrat skrajšali daljavo prevoza. Tako so se precej znižali tudi stroški. Danes sta speljani dve cevi. Ena je v angleških rokah in veže Kirkuk s palestinskim pristaniščem Haifa, druga cev je v francoski posesti, ki veže tudi Kirkuk s francoskim asirskim pristaniščem Tripolisem. Cev je dolga 850 kilometrov.

Ta način prevoza petroleja je zelo praktičen in tudi poceni. Cevi so bile za časa arabskih bojev večkrat presekanе in je petrolejska družba zaradi tega trpela velikansko škodo. Sedaj so napravili Angleži načrt, po katerem bodo položili cevi pod zemljo ter tako zvezali vrelce z obalo Sredozemskega morja.

Lastniki petrolejskih vrelcev v Iraku

Borba za iraške petrolejske vrelce je trajala polnih deset let in se je seveda končala s spora-

Francoski protiletalski top največje vrste.

Nevernim Tomažem, če verjamejo ali ne

Roberto Roberti iz Italije lahko z golimi rokami preloma opeko.

Saharin je štirikrat slajši od sladkorja. Veliki izumitelj Tomaž Alva Edison je bil v svoji mladosti prodajalec časopisov in snažilec čevljev.

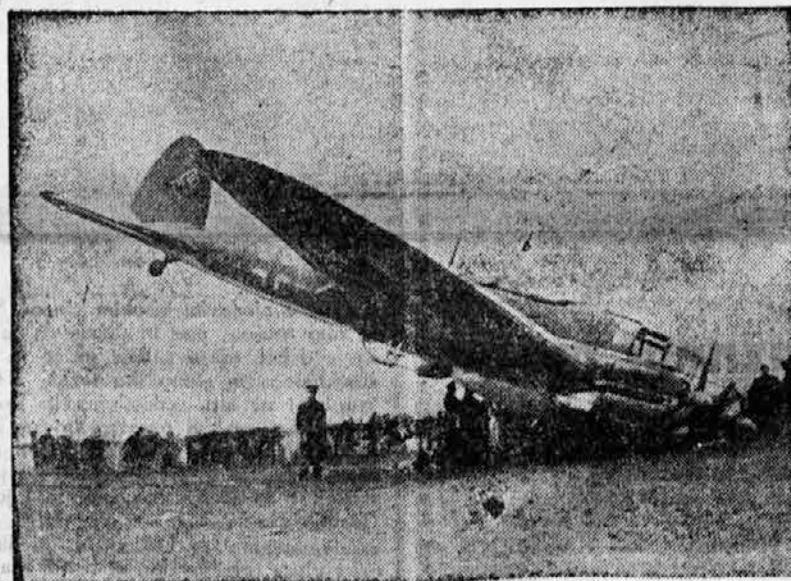
Luteranska cerkev v Salisbryju (Kalifornija, USA) je odprta samo eno nedeljo v letu, ker so se vsi njeni verniki (razen dveh) izselili iz imenovanega mesta.

V bližini Scott Countija v državi Virginia (USA) je naraven predor, skozi katerega tečejo reka, železniška proga in brzojavne žice.

Člani društva za zaščito živali v Fort Weyneju v državi Indiana (USA) so našli onemoglega psa volčjaka, ki je tehtal samo — 2 kg! S posebnim prehranjevanjem se jim je posrečilo psa čez nekaj mesecev izleciti, tako da je tehtal 24 kg!

V Jugoslaviji je 6118 privatnikov, ki imajo dovoljenje od poštnega ministrstva, da smejo prodajati znamke in druge pošne obrazce.

Gotski kralj Teoderih Veliki je imel 1 m 98 cm široka ramena!

Nemški bombnik, ki so ga angleška letala sestrelila na francoskem bojišču.

Kako živi lastavica

S svojim hitrim in neprestanim letanjem in svojo veliko skrbjo do mladičev nas lastovke privabljajo, da jih kaj radi opazujemo. V poletju jih vidimo, kako od ranega jutra bite in iščejo hrane zase in za svoje mladiče. Njihovo dnevno delo je ogromno. Ugotovili so, da par lastovic prinese v teku ene ure v gnezdo 20 krat hrano. V enem dnevu prinesejo 640 krat. Če vsaka ptica prinese vsakokrat enega komarja ali muho, je to že 640 komadov. Samo stari pojedjo dnevno gotovo do 600 škodljivih žuželk. Dnevna potreba lastovčije družine znaša potemtakem 1840 žuželk. Na mesec bi to zneslo 55.200, a vse leto 160.000 žuželk. In to samo ena družina! Če bi v eni vasi bilo samo sto parov lastovk, bi te uničile 16 milijonov komarjev, muh in drugih nepotrebnih žuželk.

zumom. Šele leta 1929 so porazdelili kapital in produkcijo in istočasno začeli z vrtnanjem novih vrelcev.

Tega leta so ustanovili delniško družbo »Irak petroleum« z mešanim kapitalom. Dve angleški družbi »Anglo Irak oil« in Anglosaksonsko društvo sta si pridržali 47,5 odstotkov skupnega proizvoda. Francosko petrolejsko društvo in ameriškanski Standard Oil sta si pridržali 23,75 odstotkov. Irak sam pa je obdržal za svojo potrebo samo pet odstotkov.

Pomen petrolejskih vrelcev za zaveznike

Irak pridela sedaj okrog pet milijonov ton bencina, toliko, kolikor je potrebno za uporabo v mirnem času v Franciji. Če dodamo tej številki še 10 milijonov ton perzijskega petroleja, pomeni, da krijejo zavezniki svojo potrebo samo s petrolejem z Bližnjega vzhoda za tri četrt vojne potrebe.

Vprašanje bencina z Bližnjega vzhoda je za zaveznike življenjsko vprašanje. Kje naj bi sicer vzele Turčija, Irak in Perzija ogromne tajne kredite za obrambo. Zato tudi zavezniki stalno pošiljajo svojo vojsko na Bližnji vzhod, kjer je glavna naloga braniti petrolejske vrelce.

Iraški petrolejski vrelci so eni najstarejših vrelcev na svetu. Še v prastarih časih, izza Asircev in prebivalcev okrog Bagdada, so uporabljali nafto za razsvetljevanje hiš, kakor to delajo sedanjí prebivalci okrog vrelcev, ki jih še ni nihče vzel v svojo oblast. Znamenite beneške noči za časa največjega sijaja Ninive, ki je danes v razvalinah, so bile tudi razsvetljene s petrolejem bagdaskih, mosulskih in perzijskih vrelcev.

Drobne od vsepovsod

Alkohol bo zdravil pijance. Neki francoski specialist predlaga nov način za zdravljenje alkoholikov. Alkohol hoče pobijati z alkoholom, pa ne po načinu starega dovtipa, po katerem so pijanci največji sovražniki alkohola, ker ga pač največ »uničujejo«. Pacienti naj bi alkohol kot lečilo ne dobivali v obliki žganja, likerja, vina in drugih takšnih pijač, temveč z brizgalko pod kožo. Vbrizgavanje mešanice etilnega alkohola z destilirano vodo pomirja po zatrdilih tega specialista živčni sistem alkoholika tako, da ne čuti nobene potrebe več po alkoholni pijači. Na ta način ga je mogoče počasi odvaditi.

V Italiji že od nekdaj lovijo ptice pevke, posebno pa lastovce. Zda pa piše list »Caccia e Pesca«, da se lov na male ptice ne izplača, ker stane vsak naboč več kakor ubita ptica. Ščinkovec da n. pr. 10 dkg mesa, senica 7 dkg, lišček komaj 4 dkg in če se računa, da je treba za vsakega ptiča poseben izstrelek, potem je vrednost izstreliva večja kot vse ustreljene ptice. Na svoj račun pridejo le še lovci, ki love ptice selivke v mreže in na limanice.

Doba pozabljanja. »The Evening Standard« opozarja na posebnost današnje dobe, ki tako rada pozablja. Kot značilen primer pozabljanja navaja slučaj angleškega letalca Artura Whitten-Browna, ki je v družbi z Johnson Alockom leta 1919 preletel Atlantski ocean. Danes, dvajset let po tem dogodku, je Whitten-Brown docela pozabljen človek. Dobil je službo pri tehničnem oddelku Metropolitan Vickers in se zanima samo za tehnične zadeve, letanje pa je popolnoma opustil.

Kaj je embargo. Odkar je izbruhnila vojna, beremo zopet besedo embargo. Kaj je to? Beseda pomeni toliko kot zasega ali rubež. Razglasi ga država, ki ne želi izvoza kakakega blaga iz političnih ali gospodarskih razlogov. Tako je na primer USA v začetku vojne razglasila embargo za orožje nasproti vsem vojskujočim se državam. Kakor je znano, je USA pozneje svojo odločbo preklicala.

V Avstraliji vedno več katoličanov. Leta 1938 se je število katoličanov povečalo za 6000 duš. Sežidali so 56 novih cerkev. Prišlo je 114 novih duhovnikov in 180 redovnic v katoliška misijonišča. Število katoliških šol se je dvignilo od 1458 na 1483. Bogoslovcev je pa 496.

Nov izum. Neki Anglež je britskim patentskim oblastem prijavil izum, ki utegne imeti veliko bodočnost. Gre za cementno mešanico, ki ima lastnost, da se prične v megli, posebno v vlažnem zraku svetiti. Izumitelj meni, da bi bilo mogoče iz te mešanice izdelati ceste in križišča, ki jih ograja megla. Tudi letališča bi lahko uporabljala svetlikajoče se pasove. Njih svetlobnost je baje tako velika, da jih je opaziti še skozi 150 m debelo plast megle. Ta čas novi izum preizkušajo.

Koliko nas je. Po zadnji statistiki Društva narodov je znašalo število zemljanov ob koncu preteklega leta okrog 2134 milijonov. V zadnjem letu je naraslo samo za 18 milijonov. Evropa ima vsega skupaj 397 milijonov duš, če ne štejemo Sovjetske Rusije, medtem ko jih živi v Aziji 1050 milijonov.

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 16. marca: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček — veselih zvokov (plošče) — 12 Za veselje, za zabavo nudimo vam godbo pravo (plošče) — 12.34 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Za veselje, za zabavo nudimo vam godbo pravo (plošče) — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) Slovenske narodne pripovedke in pravljice (bere ga M. Ukmar-Boltarjeva), b) Z malčki kramlja gđc. Slavica Vencajz — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust igrata Radijski orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Pomen Kvaternikove vstaje (dr. Nikola Lalič, Zagreb) — 19.40 Objave — 20 Pregled zunanje politike (g. Fr. Terseglav) — 20.30 Vesele in žalostne iz življenja Jake Smolake — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

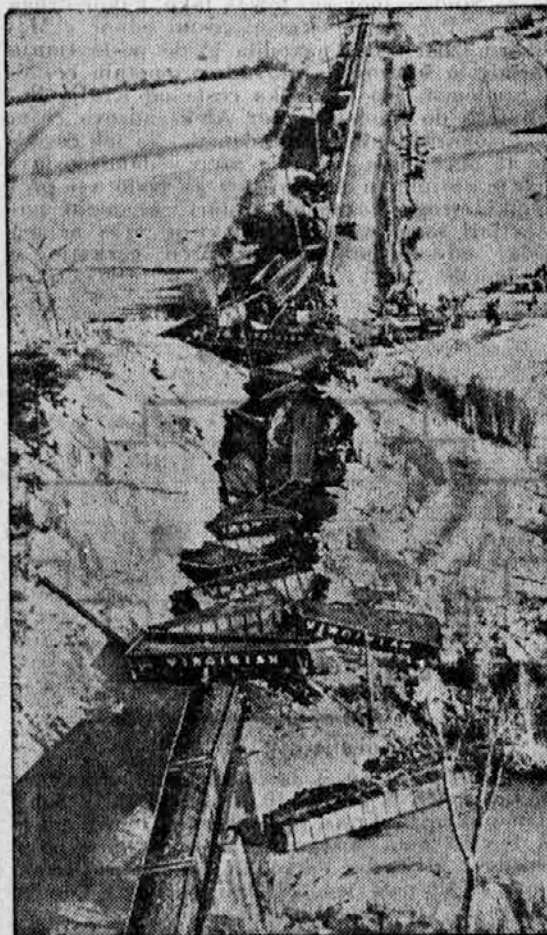
Drugi programi

Sobota, 16. marca: Belgrad: 20.40 Vojaška godba. — Zagreb: 20 Lahka gl. — Bratislava: 19.30 Jazz. — Praga: 22.20 Beneška opereta »Pesem domovine«. — Sofija: 20.30 Lahka in pl. gl. — Berolmünster: 20 Opera. — Budimpešta: 20.10 Ork. konc. — Bukarešta: 20.15 Zab. gl. — Trst-Milan: 17 Nabožna gl. 21 Opera. — Rim-Bari: 21 Variete. — Florenca: 21.15 Pl. gl. — Sottens: 20.30 Narodne pesmi.

Skopuh Grega. Grega je velik skopuh. Nedavno je prišel v mraku v Celovce in si najel sobo v mali gostilnici. Ko stopi v sobo in pogleda skozi okno, vidi na drugi strani ceste cerkev s stolpom, na katerem je ura. Takoj je Grega ustavil svojo uro in se pokojno vlegel v posteljo.

Ali je res? Sinko: »Rad bi vedel, kaj govorimo samo o materem in nikdar o očetovem jeziku?« — Oče: »Morda zaradi tega, ker očetje navadno nimajo besede.«

Naprejš! V bolnišnico so pripeljali človeka, ki zna govoriti s trebuhom. Ko ga je zdravnik pregledal in mu začel trkati na prsa, se je v bolniku nekdo oglašil ter dejal: »Naprejš!

Ena sama počena tirnica je bila vzrok gornje železniške nesreče pri mestu Lalayette v Združenih državah. Trideset tovornih vagonov je skočilo povprek s tirov in vlak se je spremenil v harmoniko.